БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

41-дэхи жэлээ гарана.

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 186 (10554) | 1964 оной августын 7, пятница | Сэн 2 мүнгэн

АРАДАЙ БАГША

Эрдэм болбосоролтой болоһон хүн бүхэнэй досоо аба, эжыһээ өөрэгүй, заримдаа үлүүсэ дүтэ урин дулаанаар хододоо һанагдажа, зүрхэ сэдьхэлдэнь инаг дураар үршөөгдэжэ, мүнхэжэн хадагалагдаһан хүн байдаг. Энэ хүн тэрэнэй багша мүн. Үнэхөөрөөшье, оршон тойрон байһан алтан дэлхэйтэй, хүн түрэлтэнэй ушар байдалтай бидэ бүгэдын оюун ухаае эгээн түрүүшээр танилсуулһан, зүбөөр ойлгуулжа үгэһэн, дам саашаа һэльбэн шэнэлхээр эрдэм ухаанай эди шэдеэр зэбсэгжүүлжэ, далижуулһан хүн хэн бэ гэхэдэ, манине һургаһан багшал ха юм даа. Үшөө хэлэхэ болоо haa, тэрэ хадаа хүн түрэлтэнэй шэнэ үетэн бүхэниие болбосоруулан, хүл дээрэнь гаргадаг, тэдэнэй дунда эрдэм наукын үрэжэлтэ үрэһые сасан тараадаг ашата һайхан үүргэтэй.

Иимэ хүн манай досоо хэтэ мүнхэдөө инаг дулаанаар һанагдангүй яахаб! Тиимэл хадань арад зон тэрээндэ өөрынгөө нэрэ — «арадай багша» гэһэн алдар нэрэ зүүлгэжэ, эгээл дээдэ хайра хүндөөр хүреэлнэ.

Илангаяа манай совет орондо багшын үүргэ бүри дээшэлжэ, улам ехэ нэрэ хүндэтэй болонхой. Энэньшье ойлгосотой. Юуб гэхэдэ, коммунизмые имагтал эрдэм ухаагаар ехэ, махабадын талаар элүүр энхэ хүнүүд лэ байгуулжа шадаха, мүн тиимэ хүнүүд лэ тэрэ үе сагта ажаһууха байна бшуу. Иимэ хүнүүдые хүмүүжүүлэн бэлэдхэхэ үндэһэ һуури нэн түрүүн багша табина. Тиимэ дээрэһээ Коммунис парти, Совет правительство багшые эсэгэ ёһоной халуун анхаралаар хүреэлнэ бшуу. Гансахан манай республикын 76 хүн РСФСР-эй һургуулиин, 312 хүн Буряадай АССР-эй һургуулиин габьяата багшын, 873 хүн арадай гэгээрэлэй эрхим багшын нэрэ зэргэтэй юм. Тиихэдэ һаяхан СССР-эй Верховно Соведэй сесси багшанарай салин хүлһэ дээшэлүүлхэ тухай хуули баталан абажа, багшын үүргые бүри өөдэнь үргэбэ.

Энээндэнь харюу болгон, арадай багшанар манай ерээдүйн шэнэ хүнүүдые хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ бүхы эрдэм мэргэжэлээ, энэрхы сэдьхэлээ зорюулна. Н. Намсараев, Ш. Эрдынеев, Ц. Очирова болон РСФСР-эй, манай республикын бусад габьяата багшанарай ажал хэрэгые хэн мэдэхэгүйб, хэды үеын хүнүүдые тэдэнэр һурган хүмүүжүүлжэ, ажабайдалай үргэн замда гаргааб, совет эрхэтэнэй омог нэрые дээрэ үргэн ябахаар юрөөгөөб! Багшанарай хэһэн ажал хэзээдэшье мартагдахагүй гэһэн Н. С. Хрущевой үгэнүүд иимэл багшанарта хабаатай.

Шэнэ үеын хүнүүдые коммунизм байгуулагшын ёһо гуримаар, ажалда дуратайгаар, коллективизмын, интернационализмын үзэл бодолоор хүмүүжүүлхэ талаар манай багшанар тон ехэ дүршэлтэй, шэнэ олон янзын, һонирхолтой онол аргануудтай боложо, хүдэлмэриингөө үрэ дүнгүүдые улам арьбадхана. Бүхы үхибүүдые һуралсалда хабаадуулха, хэшээл бүхэнөө нүлөө ехэтэйгээр үнгэргэхэ, үхибүүдые нэгэ класста хоёрдохи жэлдэнь үлөөхэгүйгөөр хүдэлхэ, ажалда дүршүүлхэ, үхибүүдэй эдэбхи үүсхэлые хүгжөөхэ, һуралсал-хүмүүжүүлгэдэ техническэ зүйлнүүдые зүбөөр хэрэглэхэ, хизаар ороноо шэнжэлхэ, үхибүүдэй аяншалга эмхидхэхэ, үхибүүдые ажалда дүршүүлхэ зорилгоор үйлэдбэриин, мүн уран һайханиие ойлгохо һуралсалые шэнэ ёһоор эмхидхэхэ гэхэ мэтэ оронойе түрүү һургуулинуудай дүршэл республикымнай һургуулинуудта үргэнөөр нэбтэржэ, ашата һайхан нүлөөгөө үзүүлнэ. Энэ талаар Түркагай, Сэлэнгын, Мухар-Шэбэрэй, Онохойн, Шахтын дунда һургуулинууд, Улаан-Үдэ городой 2-хи, 26-хи болон бусад олон һургуулинууд үльгэр жэшээ харуулжа, багшанарай коллективүүдэй хүдэлмэриин дүй дүршэлэй ёһотой гуламтанууд боложо шадаа.

Дуреагдаһан багшанарай, һургуулинуудай амжалтатай хүдэлмэриин «нюусань» гэхэдэ, тэдэнэр өөһэдөө ажалайнгаа мэргэжэл шадабарине саг үргэлжэ нарижуулан һайжаруулжа байхаһаа гадна, бүхы һуралсал-хүмүүжүүлгэеэ ажалша зонойнгоо, түрэл оронойнгоо ажабайдалтай, ажал хэрэгтэй нягта холбоотойгоор ябуулха зуураа, олонитын хүсэндэ батаар түшэглэнэ. Эдэ һургуулинуудай үхибүүдэй һайн һуралсалда түрэлхид, партийна, профсоюзай, комсомолой эмхинүүдэй үдэр бүриин нүлөө үзүүлжэ байдагынь ехэ һайшаалтай. Түрэлхидтэй, үйлэдбэриин түрүүшүүлтэй һургуулинхидай уулзаха үхибүүдэй һуралсал тухай асуудалые нийтын эмхинүүдэй суглаан дээрэ зүбшэн хэлсэхэ, колхоз, совхоз болон предприятинуудта багшанар, һуралсагшадай ошожо, ажал хэрэгтэйнь танилсаха, амаралтынгаа үедэ ажалшадтай хамта ажаллаха гэхэ мэтэ олон янзын хэмжээнүүд эндэ бэелүүлэгдэнэ.

Хэрбээ үхибүүдые һургаха талаар зарим һургуулинуудай гээгдэлтэй байһанай шалтагаание дурдаха болоо haa, нэн түрүүн тэдэнэр олонитэтэй нягта холбоо барисаагүй гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Гэхэ зуура гээгдэжэ ябаһан һургуулинууд, багшанар республика доторнай үсөөн бэшэ. Эдэ һургуулинуудые урагшань татаха талаар Гэгээрэлэй министерство, багшанарай дээдэ һургуули, аймОНО, тэдэ һургуулинуудай багшанарай коллектив, мүн партийна, советскэ эмхи зургаанууд, түрэлхид ехэ хүдэлмэри хэхэ уялгатай. Бүхы үхибүүдые һургуулида хабаадуулха талаар саг үргэлжын хүдэлмэри хаа хаанагүй ябуулжа байха хэрэг илангаяа шухала болоно.

Багша хүндэ орёо бэрхэ, харюусалгатай уялга даалгагданхай. Тэрэ хадаа шэнэ хүниие хүмүүжүүлхэ талаар, арад зоной эрдэм һургаалые, соёл культурые дээшэлүүлхын түлөө тэмсэлдэнь партиин үнэн сэхэ туһалагша, түшэг тулгууринь мүн гэһэн сэгнэлтэ КПСС-эй ЦК-гай июниин Пленум үгөө һэн. Ушар тиимэһээ багшанарые саг үргэлжын халуун анхаралаар хүреэлхэ, тэрэнэй политическэ болбосоролые, мэргэжэл шадабарине дээшэлүүлжэ, ажаһуудалынь улам һайжаруулжа байха гээшэ нютагай партийна, советскэ, профсоюзай эмхинүүдэй шухала хэрэг.

Тэрэшэлэн арад зоной, Коммунис партиин үмэнэһөө хүргэгдэһэн агуу ехэ этигэл найдабарие нэрэ хүндэтэйгөөр дүүргэхэ гээшэ арадай багшын нангин уялга мүн. Мүнөө багшанарай салин хүлһэ дээшэлүүлхэ тухай СССР-эй Верховно Соведэй сессиин шиидхэбэриин һүүлээр совет оронов бүхы багшанар партиин Программые — коммунизмда ажаһууха хүнүүдые хүмүүжүүлэн болбосоруулхын түлэ улам оролдосотойгоор, эдэбхи үүсхэл ехэтэйгээр хүдэлхэ байһаниинь найдамтай. Тиихэдээ эгээ мүнөө үедэ һуралсалай шэнэ жэлдэ алишье талаһаань, эрхим һайнаар бэлэдхэхэ гээшэ тон түрүүшын зорилго болоно.

Арадай багша — хүндэ ехэтэй нэрэ зэргэ, тэрэнээ хододоо үндэрөөр абажа ябаха гээшэ багша бүхэнэй арюун нангин уялга мүн.

УНЖАГАЙРБАЛ, УРГАСАЯА АЛДАХАШ
ҮБҺЭ ХУРЯАЛГА, СИЛОС ДАРАЛГА ЭРИД ХУРДАДХАХА САГ ЕРЭЭ

Шэниисын баалнууд жэрылдээ

ПЕТРОПАВЛОВКА. (Телефоноор абтаба). Тарянай ургасын гол түлэб ногоон зандаа байбашье, һүүлэй шанга наратай халуун үдэрнүүдтэ зарим газараараа хараа байса шарлаад, орооһониинь түргэн эдеэшэжэ захалаа.

Иигэжэ тарянай ургасын нэгэ жэгдэ бэшээр эдеэшэжэ байһаниие хараада абан, Зэдын үйлэдбэриин управлениин XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозойхид эртэ таригадаһан шэниисэеэ амяарлан хадажа эхилбэ. Эндэ эгээл түрүүн Хоолой гэжэ газарай тарялан дээрэ механизаторнууд Дугаржап Цыбенов, Василий Доржиев гэгшэд таряа баал болгон сабшахаар түхеэрэгдэһэн «СК-3» түхэлэй хоёр комбайнаар шэниисэ хадажа ороо. Тэдэнэр 3 үдэр соо 80 гектарай ургасые баал болгоод байна.

Колхоздо үглөө, нүгөөдэрһөө хуряалгын бусад агрегадууд тарияндаа жэгдэрэн ороходнь.

Тэрэшэлэн эндэхид 120 гектар горохой ургаса амяарлан хадажа дүүргээд, мүнөө тэрэнээ комбайнаар суглуулан сохижо оронтобо.

Ц. РАДНАЕВ.

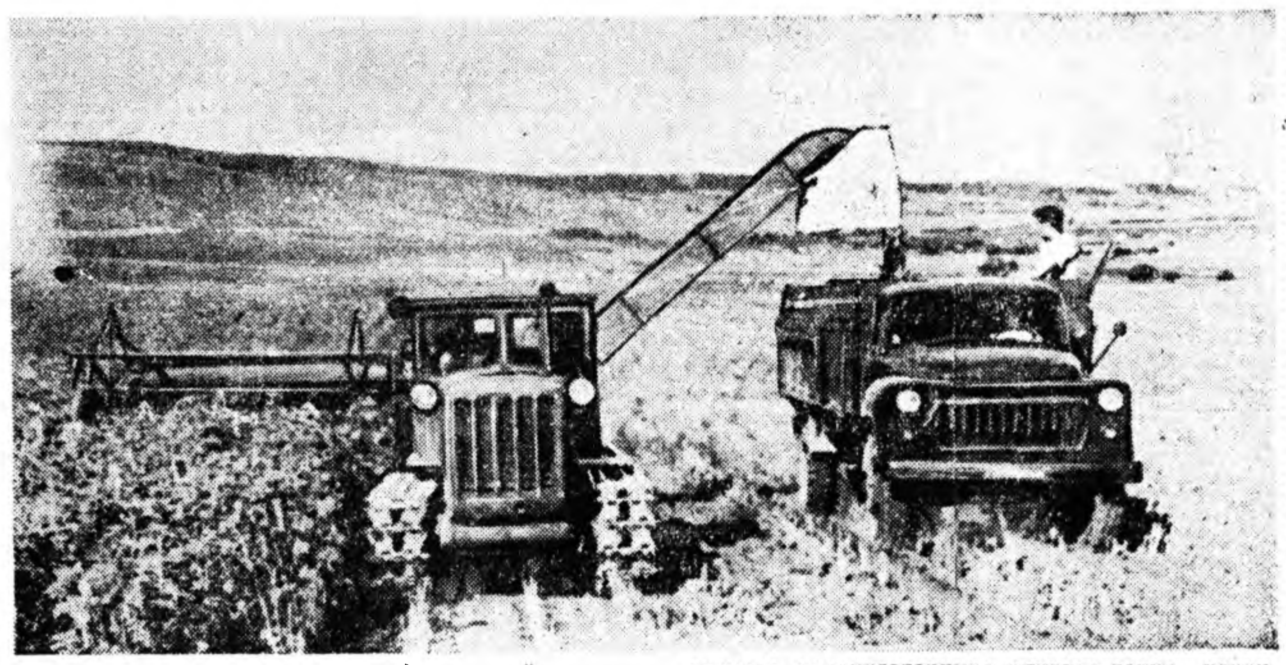

Хүдөө ажахын институдай һуралсалай туршалгын ажахын механизаторнууд мянгаад тонно наран сэсэгэй силос дараад байна. Зураг дээрэ: тус ажахын 2-дохи отделениин Иван Дубовскиин агрегат наран сэсэг сабшажа ябана.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

Олон даа һүринүүд

Мүнөө жэлдэ Саната, Сарлаан, Намта-Гол гэхэ мэтэ газарнуудай нуга сабшалан дээрэ ногооной ургаса яһала һайн.

Иимэ элбэгээр ургаһан сабшалангайнгаа ногооe шэмэтэй һайнаар сабшажа абахын тула «Коммунизм» колхозойхид габшагай шангаар хүдэлнэ. Эндэ үбһэшэдэй 30 звено гол нуга бүхэндэ хэдэн ондоо боложо таһараад, үбһөө сабшажа, хуряажа сүлөө тухагүй байна. Бүхыдөө 1400 гектар сабшалангай ногоон унагаагдажа, 11 мянга гаран центнер үбһэн һурилэгдэжэ абтанхай.

Үбһэшэдэй дунда дэлгэрһэн мүрысөөндэ колхозой түсэблэгшэ-экономист Эрдэни Жалсановай даадаг звено эрхимлэжэ ябана. Тэдэнэр 1000 центнер үбһэ һурилбэ. Мүн Санжа Гапилов, Цырен-Доржо Цыренжапов, Санжа Цыдемпилов гэгшэдэй звенонууд баһал бүтээсэ ехэтэй ажалаараа шалгарна.

Колхозой үргэн сабшалан дээрэ үдэрһөө үдэртэ шэнэ һүринүүд олоор бархоогдожол байна. Артелиинхид байгша ондо яруунынхидай жэшээгээр бүхы адууһа малдаа жэл хахад соо хүрэхэ үбһэ тэжээл бэлэдхэхын түлөө унаһан малгайгаа абангүй хүдэлнэ гээшэ.

А. ДОНДОКОВ.

Захааминай аймаг.

Ажалай журам хэн эбдэнэб?

Тэжээл бэлэдхэлгые яажа эмхидхэхэб? Иимэ асуудалай габъягдахада совхозой главна инженер Сергей Сошнев дурадхал оруулжа, энэ жэлдэ үбһэ хуряалгада комплексно арга хэрэглэхэ гэһэн байгаа. Тиигэжэ Эрхирэгэй совхозой отделени бүхэндэ оньһожоруулагдаһан звенонууд бии болгогдоо бэлэй.

Тусхайлан хэлэхэдэ, совхозой 1-дэхи отделенидэ комсомол-залуушуулһаа бүридэһэн тусхай звено ажаллана. Тэрэниие ВЛКСМ-эй гэшүүн Доржо Зоригтуев хүтэлбэрилдэг. Звенодо 7 хүн ажаллаад, бүхы хүдэлмэреэ оньһон аргаар бүтээнэ. Эндэ хоёр «МТЗ-5», нэгэ «ДТ-20» тракторнууд, үбһэ һурилдаг машина, сабшагдаһан үбһэ тармажа, нэгэ газарта суглуулжа байдаг түхеэрэлгэнүүд хэрэглэгдэнэ. Тэрэ звено һаадгүйгөөр ажаллажа байхадаа 5—7 үдэртэ 500 гаран центнер үбһэ бэлэдхэхэ аргатай.

Ажал хүдэлмэреэ оньһожоруулһанайнгаа ашаар тус совхозойхид нийтынгээ малда нилээд ехэ үбһэ бэлэдхээ. Июль һарын һүүлшын 10 хоног соо 9 мянга гаран гэхэ гү, али хуряалгын эхинһээ хойшо 11 мянган центнер үбһэн бэлэдхэгдээ. һайнаар ажалладаг олон звенонууд шалгараа. Жэшээлхэдэ, коммунист Буянта Санжижаповай даадаг звено 10 хоног соо 1230 центнер үбһэ һуралжо, мүрысөөндэ түрүү һуури эзэлээд, совхозойнгоо дирекци, партком болон хүдэлмэришэдэй комитедэй дамжуулгын Улаан туг, 25 түхэриг мүнгэн шанда хүртөө. Нүхэр Зоригтуевай даадаг звено мүн лэ магтуулагдажа, мүнгэн шан абаба.

Үбһэ тэжээл бэлэдхэлгын халуун хаһын муу бэшээр үнгэргэгдэжэ байбашье, ажалда һаад хүргэдэг хүнүүд эндэ бии. Ажалай журам эбдэхэ, архи тамхи бариха ябадал үзэгдэнэ. Жэшээлхэдэ, Дашии Цыбыгон, Иван Сапожников, Даба-Дагбаев гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг звенонуудта ажалай үедэ архи ууха, хүдэлмэриһөө гээгдэхэ ушар үзэгдэһэн байха юм. Иимэ бузар муухай ябадалай тохёолдоод байхада отделениин, совхозой хүтэлбэрилэгшэд ямаршье хэмжээ абаагүй бшуу. Энээнһээ байтагай ажалай журам наринаар сахиха үүргэ дүүргэжэ байһан политэмхидхэгшэд звенонуудта ойлгуулмжын хүдэлмэри үнгэргэнэгүй, партийна организациингаа даалгабари ёһын тэдысэ дүүргэнэ.

Хэзээ болотор иимэ байдал үзэгдэхэб гэжэ совхозой парткомой секретарь нүхэр Модоровһоо асуугдахаар болоо. Ажалай журам эбдэгшэд шангаар зэмэлэгдэхэ ёһотой.

А. БАЕНДУЕВ,
Улаан-Үдын хүдөөгэй парткомой инспектор-партэмхидхэгшэ.

Горох һоо эхилээбди

Мүнөө совхозоймнай гурбан отделениинүүдтэ горох хуряалга түлэг дундаа ябажа байна.

Түрүүшын үдэрһөө «ЖБА-3.5» түхэлэй 2 жатка, мүн Льговско станциинхидай жэшээгээр хэһэн горохой ургаса баал болгон сабшаха түхеэрэлгэтэй үшөө 2 косилка хүдэлнэ.

Дүршэлтэй механизаторнууд Б. Насиков, В. Овсянкин гэгшэд агрегадуудаа шадамар бэрхээр жолоодон, горохой ороохо гээлтэдэ оруулангүй зохидоор, сэбэрээршье сабшажа баал болгоно. Тэдэнэр үдэр бүри тус тустаа 12—15 гектар ургаса унагаажа урдина.

Горохой хадагдаһан ургасые баалдань удаан хэбтүүлжэ, ороохыень гээлтэдэ оруулхагүйн тула хаһа сагтань комбайнаар хуряажа захалаабди. Гектарай дунда зэргээр 7—8 центнер ороохон унана. Бүхы 480 гектар горохой ургаса ойрын үдэрнүүдтэ хадагдажа дүүрэхэ юм. Тиигээд шэниисэ, хара таряа амяарлан хадажа ороходбди.

Г. ОВСЯНКИН,
Хяагтын үйлэдбэриин управлениин Погранична совхозой хүдэлмэрилэгшэ.

Н. С. Хрущев Волгоградай областиин хүдөө ажалшадтай уулзаба

Чапурники станци (Волгоградай область), августын 5 (пресс-группа). КПСС-эй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр Н. С. Хрущев Поволжоор ябаха зуураа, мүнөө үглөөгүүр Калачевска үйлэдбэриин управлениин «Волго-Дон» гэжэ совхоздо ошобо. КПСС-эй ЦК-гай президиумэй гэшүүндэ кандидадууд, РСФСР-эй асуудалаар КПСС-эй ЦК-гай бюрогой түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо Л. Н. Ефремов, КПСС-эй ЦК-гай секретарь В. И. Поляков, тэрэшэлэн Волгоградай хүдөөгэй болон промышленна обком партиин нэгэдэхи секретарьнууд А. М. Школьников, К. К. Чередниченко, хүдөөгэй облисполкомой түрүүлэгшэ Л. С. Куличенко, мүн областиин бусад хүтэлбэрилэгшэд нүхэр Н. С. Хрущевтой хамта совхоз ерэлсэбэ.

«Волго-Дон» совхоз болбол область соогоо уһалагдадаг газар тарялантай эгээн томо ажахынь юм. Эндэ уһалагдадаг 900 шахуу гектар газартань кукуруза таригдана, 500 гектар газартань элдэб огородой эдеэн ургуулагдана. Үнгэрэгшэ намар Н. С. Хрущев энэ совхоздо ерэхэдээ, уһалагдадаг газараа хайшан гээд һайнаар ашаглаха тухай хэдэн зүбшэлнүүдые үгэһэн байна. Тэдэ зүбшэл заабаринуудыетнай хараадаа абаад, полиингоо ургаса дээшэлүүлхэ тушаа хэдэ хэдэн хэмжээнүүдые бэелүүлээбди гэжэ совхозой мэргэжэлтэд Никита Сергеевичтэ мэдээсэбэ.

Хүдөөгэй ажалшадай хүдэлмэриие эмхидхэхэ, түлэхэ асуудалнуудаар Бүхэсоюзна конференци эхилбэ

МОСКВА, августын 5 (ТАСС-ай корреспондент). Колхозууд болон совхозуудай хүдэлмэрилэгшэдэй ажалые эмхидхэхэ, тэдэниие материальна талаарнь улам ехээр урмашуулха тухай асуудалнуудаар Бүхэсоюзна конференци мүнөөдэр Москвада нээгдэбэ. Энэ конференци хадаа СССР-эй эрдэм шэнжэлэлгын хүдэлмэринүүдые хинан хүтэлбэрилхэ Гүрэнэй комитедэй тогтоолой ёһоор үнгэргэгдэнэ.

Конференцидэ хабаадагшад ажахынуудта ажал хүдэлмэри түрүү аргаар эмхидхэдэг дүй дүршэлые шудалжа үзэхэ, бүтээһэн продуктын шанар, тоое хараадаа абажа, түлөөһэнэй гуримые бүри һайжаруулха асуудалнуудые, тэрэшэлэн колхозууд болон совхозуудай ажалшадые материальна талаарнь улам урмашуулха асуудал зүбшэн хэлсэхэ юм.

Конференциин хүдэлмэридэ КПСС-эй ЦК-гай Президиумэй гэшүүн Д. С. Полянский, СССР-эй хүдөө ажахын министр И. П. Воловченко хабаадалсана.

МАНАЙ НЮТАГ— ДЭЭДЭ-БУРГАЛТАЙ

Зунай элдин саг. Энэ үедэ манай Дээдэ-Бургалтайда бүришье гоё һайхан даа. Отделениимнай һаалишад зуһаландаа зөөжэ ерэһэнһээ хойшо малаа һайнаар харууһалжа, абаһан уялгануудаа амжалтатайгаар бэелүүлнэд. Илангаяа июль һара соо бүришье ехэ һүн һаагдадаг болоо. Мүнөө һаалиин хоёр фермэдэ сүүдхэдэн 2 мянга гаран литр һүн һаагдана. Тэрэ һара соо даалгабариин ёһоор 500 центнер һү һааха байгаад, 560 центнертэ хүргөөбди. Отделениимнай түрүү һаалишад Дулма-Ханда Жаргалова, Доржима Банзарова, Доржо-Ханда Гармаева гэгшэд мүрысөөндэ эрхимлэжэ ябана.

Ямар аргаар иимэ амжалта туйлагданаб? Колхозоймнай правлени, партийна комитет һаалишад, мал адуулагшадай урда тодорхой зорилгонуудые табяа һэн. Зунай бэлшээридэ малаа гаргаһанһаа хойшо ажалаа зүбөөр эмхидхэхые оролдообди. Һаалиин үнеэд зунай үедэ ногоо элбэгтэй газараар адуулагдаһан байгаа. Һаалишад үнеэдээ нэгэ үедэ һаадаг, зоотехническэ, ветеринарна заабаринуудые наринаар сахидаг юм. Мүнөө олон һаалишад үнеэн бүриһөө үдэртөө 10—12 литр һү һаадаг болонхой. Тиихэдэ социалис мүрысөөнэй гуримаар һара бүри даалгабарияа үлүүлэн дүүргэгшэд ажалай нэмэлтэ түлөөһэ абадаг. Тиигэжэ малшаднай урма зоригтойгоор ажаллана ха юм.

Энээнтэй хамта, залуу мал бэлшээридэ таргалуулжа, гүрэндэ тушааха асуудалда ехэ анхарал табинабди. Энэ жэлдэ олон малшад магтаалтайгаар хүдэлнэшье. Жэшээлхэдэ, Бургалтайн голой эхиндэ зуһалан түхеэржэ, малаа холын бэлшээридэ гаргаһан Баба Цыремпиловэй даадаг гүүртынхид июль һара соо хашарагуудайнгаа нэгэ нүүр толгой бүриинь сүүдхэдээ 800 граммаар нэмээгээ. Тэдэнэй харууһалдаг 122 эрэ хашарагууд энэ намар гүрэндэ тушаагдаха, тус тустаа 3,5—4 центнертэй болгогдохо юм. Нүхэр Цыремпилов малаа тобир тарган болгожо, гүрэндэ тушаахын тулада үдэр һүнигүй адуулжа байна. Мүн Бага Хабнагта байдаг Самбил Цыдежановай харууһалдаг мал һайнаар таргалуулагдана. Зумбагата гэжэ газарта малаа адуулжа байһан нүхэр М. Хогоев 110 толгой хашарагуудаа сүүдхэдэн 700—800 граммаар таргалуулна. Эдэнэр булта зоригтойгоор ажалладаг хүнүүд.

Малаа зунай бэлшээридэ таргалуулжа, ашаг шэмыень арьбадхажа байхынгаа хажуугаар манай отделениинхид үбһэ ехээр абаха зорилготой. Энэ жэлдэ һаалишад, үхэршэд өөһэдынгөө хүсөөр фермэ, гүүртэнүүдтэе үбһэ тэжээл бэлдэхэ юм. Мүнөө үбһэшэдэй 7 звено эмхидхэгдээд, хүдэлжэ байна. Техникэ зэмсэгүүднайшье эбдэржэ һаатанагүй. Ойрын үдэрнүүдтэ звенонууд үбһэ хуряалгаа дүүргэхэнь. Энэ жэлдэ малдаа бардам тэжээл бэлдэжэ абабалнай, һү, мяхан бүри ехээр элбэгжэхэ ха юм даа.

Т. МЕНЖИКОВ,
Зэдын управлениин «Мир» колхозой 1 дэхи отделениин бригадир.

1964 ОНОЙ АВГУСТЫН 4-дэ САРАТОВСКА ОБЛАСТИИН „ДЕКАБРИСТ" СОВХОЗДО
Н. С. ХРУЩЕВОЙ ХЭЛЭҺЭН ҮГЭ

Полиеэнь харалгын үедэ совхозой директор, үйлэдбэриин управлениин начальник, областиин хүтэлбэрилэгшэд шэнэ газарай совхоз тухайтнай, ороохо таряа, хүдөө ажахын бусад продуктнуудые бүри ехээр абажа ажаһан тухайтнай элидхэлэ. Танай хүдэлмэриин үрэ дүнгөөр, танайда, мүн бусад ажахынуудта хараһан бүхы юумэнүүдээрээ ехэтэ ханангги байнаб.

Адуу үдхэдэг заводууд нэлэнхы ехэ газартай байбашье, үнэндөө ороохо таряа, мал ажалай продуктнуудые гүрэндэ үгэдэггүй байһанайнгаа түлөө КПСС-эй ЦК-гай пленум дээрэ шүүмжэлэлдэ ороһон байгаа. Адуу үдхэдэг совхозуудай ажал хүдэлмэриие шэнэдхэн һайжаруулха, тэндэхи шэнэ газар хахалан элдүүрилхэ, эдэ ажахынуудые ороохо таряа, мяха, һү үйлэдбэрилэн абадаг томо газарнууд болгохо шухала гэжэ ЦК-гай пленум мэдэрээ һэн. Гэхэ зуура, адуу үдхэдэг заводууд шухала тоотой эрхим һайн моридые гүрэндөө үгэхэ ёһотойнь элитэ.

Адуу үдхэдэг заводуудай хүдэлмэрилэгшэд хүдөө ажахынгаа үйлэдбэри эршэмтэй түргэнөөр шэнэдхэн һайжаруулжа шадаһандань совет хүнүүд баяртай байна. Урдань эндэхи бүхы газар элдэб буртаг үбһөөр эзэлэгдэдэг, тиигээд гүрэмнай нэгэшье пууд ороохо таряа абадаггүй байһан юм. Адуу үдхэдэг заводууд моридойнгоо адиха ороохо таряаешье гүрэнһөө худалдажа абадаг байһан юм гэжэ намда хэлээ. Адуу үдхэлгэ хэр ашагтай гээшэб, мэдэнэгүйб. Хэрбээ адуу үсхэбэрилгын хэрэгэй ажахын тоосоондо оруулагданхай байгаа haaнь, эдлэжэ байһан газарайнгаа түлөө гүрэндэ түлөөһэ үгэдэг haa, адуу үсхэбэрилдэг байһан олохон заводуудай хүтэлбэрилэгшэд наанхаруудтаха бэлэй.

Партимнай адуу үсхэбэрилдэг ажахынуудые хаһа саг соонь шүүмжэлжэ, хүдэлмэрее шэнэдхэн һайжаруулгадань туһа хүргэһэн байна. Тиигэһэнэй ашаар, урдань адуу үсхэбэрилдэг заводуудай мэдэлдэ байһан газар дээрэ мүнөө «Декабрист» совхоз тогтонхой. Үнгэрэгшэ жэлдэ энэ совхозой коллектив гүрэндөө 1.100 мянган пууд ороохо таряа тушааһан, мүнөө жэл 1.750 мянган пууд таряа худалдаха уялга абанхай. Үрмэдэһэ хялгаһын ургадаг тала дайда мүнөө арад зондо иимэ ехэ баялиг үгэжэ байнал!

Поли дээгүүр ябажа, эдеэшэһэн шэниисын нэлэнхы ехэ талмай харахадаа, совхозой директор ехээр баярлаа. Шэниисын далайн долгисожо байхые харахадаа бидэнэр булта тэрээнтэй хамта баясаабди. Энэнь ехэл һайн гээшэ. Ороохо таряа болон бусад продуктнуудые абалгаяа саашадань арьбадхаха арга боломжо манайда бии байна.

Танай ажал хүдэлмэридэхи дутуу дунданууд тухай мүнөө хэлэхэгүйб. Тэдээн тухайдаа өөһэдөө һайн мэдэнэ бээзэт. Таанад дүй дүршэлтэй хүнүүд байнат, тиимэ хадаа үйлэдбэри эмхидхэлгын талаар үшөөл бии байһан дутуу дунданууд өөһэдөө хараха ёһотойт. Гэхэ зуура танай коллективэй, мүн бусадшье олохон ажахынуудай шиидхэхэ ёһотой асуудалнуудта анхарал хандуулха хүсэлтэй байнаб. Колхозууд ба совхозуудай поли дээрэхи һолоомоёо хуряан абажа үрдидэггүй байһыень бултадаа харанат. Трактористнууд обоо бүлэг һолоомо тойрожо гараха ушартай болоно, энээн дээрэһээ хахалагдаһан газар жэгдэ бэшэ, эсэсэй эсэстэ ургасань ахир байдаг. Һолоомо суглуулан абалгые зүбөөр эмхидхэхэ хэрэгтэй. Украиныш түрүү колхозууд, совхозуудай дүй дүршэлые хэрэглэхэ шухала гээшэ ха. Тэндэ һолоомые иимэ гуримаар хуряан абадаг гэбэл: һолоомо бутаруулха түхеэрэлгэ комбайндаа тодходог, бутаргагдаһан зүйлынь тусхай тэргэ дээрэ унадаг юм. Тиимэ тэргын дүүрэмсээр тракторай хойноһоо шагтагалаад, һурилагдахэ газар тээшэ абаашадаг байна. Тэрэ үеэр комбайнда ондоо тэргэ хилгэгдэнэ. Тиин поли дээрэхи баалнуудай суглуулагдахатай хамта һолоомониинь зөөгдэдэг гуримтай. Зүгөөр гансашье энэ бэшэ, һолоомонтой хамта буртаг үбһэнэй үрэһэн тэргэ дээрэ ашагдажа, полиһоо саашань абаашагдана. Хэрбээ поли дээрэ һолоомоной бухалнууд болгогдоо haa, буртаг үбһэнэй үрэһэн газарай хүрьһэ руу ороод, тэндээ таран ургадаг юм.

Иимэ аргаар һолоомо хуряадаг байбал, һолоомоной үйрхэйе складуудта һаадгүй зөөхын тула хэдэн тэргэнүүдые таһалтаряагүй ябуулха хэрэгтэй болоно. Иимэ юумэ хэхэл хэрэгтэй. Юундэб гэхэдэ, поли дээрэхи һолоомон үнэндөө тэжээл болгогдон буйлуулагдана бшуу. Һолоомоной үйрхэйе һүрилхэдэ бэлэн байдаг. Вентиляторнуудые табяад, һолоомоной үйрхэйе һалхяар үлеэлгэн, дээгүүр хиидхүүлжэ болохо.

Таганрогско конструкторска бюрогой конструктор нүхэр Изаксоной дурадхаһан, һолоомо хуряадаг шэнэ арга бии. Һолоомо суглуулхадаа тэргэ хэрэглэдэггүй байна. Ростовой дүй дүршэл тухай хөөрэһэн кинофильм хараа һэм. Нүхэр Изаксоной дурадхал ямар түхэл янзатай юм? Бутаруулдаг түхеэрэлгын хажуугаар һолоомо нягтаруулдаг хэрэгсэл комбайнда тодхогдоно. Тиимэ нягтаруулдаг түхеэрэлгэ дотор һолоомоной үйрхэй ороод, катогуудай туһаламжаар нягтаруулагдан дарагдадаг юм. Тиигэжэ бухал болгон нягтаруулагдаһан һолоомон поли дээрэ орхигдоно. Тусхай трактор тэдэ бухалнуудые полиин захада гү, али ондоо тээшье абаашадаг байна. Нүхэр Изаксоной дурадхаһан аргатай танилсаад байхадаа, өөрынгөө һанамжа хэлүүжэб.

Украин метод тушаа хэлэбэл, энэнь хэдэн жэлдэ хэрэглэгдээд, һайн үрэ дүн үгэнхэй. Хилгэхэ тэргэнүүдые хэрэгтэй соонь бүтээн гаргаха эрилтэ промышленностиин урда табимаар. Хүдэлмэришэдөөр үсөөн шэнэ газарай совхозуудта энэ арга нэбтэрүүлэн дэлгэрүүлхэ илангаяа шухала. Хүдэлмэришэдөөр «үсөөн» гэжэ хэлэхэдээ, мүнөөдэрэй байдалые хараада абанаб. 2—3 жэл болоод байхада, комплексно оньһожоруулгын дэлгэрүүлэгдэһэнэй хэм зэргээр, хүдэлмэришэд үлүү гаражашье болохо.

«Кировец-700» гэжэ ехэ хүсэтэй трактор мүнөө поли дээрэ хүдэлжэ эхилээ. Энэмнай ажалай бүтээсые 2—3 дахин дээшэлүүлхэ байха.

Ороохо таряа сэбэрлэдэг танай машинанууд тухай хэдэн ажаглалта хэхые хүсэнэб. Сэбэрлэн арилгадаг хуушан аппарадуудые холбожо, ороохо таряа сэбэрлэхэ лини бии болгоһон байнат. Энээниие ехэ һайнаар хээт. Ороохо таряа сэбэрлэхэ пунктнуудые эмхидхэхэ үүсхэл гаргаһан совхозой инженер нүхэр В. В. Лубковто энэ оньһожоруулгынь түлөө баясхалан хүргэхые хүсэнэб. Зүгөөр энэ линиеэ бүтээсэ багатай хуушан машинануудһаа бүридүүлэн тодхоһон байнат. Энээндэ совхозой механизаторнуудай зэмэгүй байһаниинь элитэ. Стационарна гү, али нүүдэл аад, ороохо таряа сэбэрлэдэг агрегат болохоор, бүтээсэ ехэтэй машинануудые үйлэдбэрилэн гаргахыень хүдөө ажахын машина бүтээдэг заводуудһаа эрихэ хэрэгтэй.

Шэнэ газар элдүүрилдэг нютагуудта ошохо үедөө хэлэһэнээ дахин дабтахамни. Ороохо зөөхэ хүдэлмэри эмхидхэлгэдэ тон болгоомжотой, анхаралтайгаар хандаха ёһотойбди. Ороохо таряа зөөлгын үеэр танай совхоздо хэдэн автомобильнуудай эльгээгдэдэг байһые тоолоод үзэебди. Танда хүдэлхэ автомашинанууд городуудһаа, промышленна центрнүүдһээ ерэдэг байна. Ургаса хуряалгын үедэ сэрэгэй частьнууд мүн лэ нилээд олон машинануудые эльгээдэг юм. Теэд эдэ бүгэдэмнай гүрэндэ ехэ үнэтэй болоно. Ургаса хуряахатаяа хамта нэгэн доро бүхы ороохо таряа элеваторнуудта гү, али гүрэнэй складуудта зөөхэ зорилго табихадаа, хэр зүб юумэ хэнэ аабибди.

Томо ажахынууд ороохо таряа хадагалдаг өөрын хранилищатай байха

(Үргэлжэлэлынь 3-дахи нюурта)

Улаан-Үдын Ленинэй орденто локомотив-вагон заһабарилгын заводой барилгашад гайхамшагта илалта туйлаа—долоон жэлэйнгээ түсэб болзорһоонь урид дүүргээ.

Энээн тухай 2-дохи хуудаһанда уншагты.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

Эмхидхэл һайн—ажал урагшатай

Манай совхоз бүри ойрын сагта һү, мяха ехээр абадаг ажахы болохоор үйлэдбэреэ мэргэжүүлхэ гэһэн зорилго урдаа табинхай. Тиимэһээ совхозой дирекци, партийна комитет нэн түрүүлэн ниитынгээ адууһа малда бардам хүрэхэ тэжээл бэлэдхэхэ гэһэн хэрэгтэ анхаралаа онсо хандуулна. Тэжээлээр элбэг лэ һаа, жэлэй ямаршье сагта һүн ехээр һаагдаха, залуу мал түргөөр түлжэхэ, тушаагдаха, мал ходо тарган байха зэргэтэй ха юм даа. Продукциин өөрынь үнэ сэнниье хямда байха зэргэтэй.

Үнгэрһэн гурбан жэлэй дүн хаража үзэхэдэ, һү һаалгаар урагшаа ёһоор алхаагүйбди. Абтаһан мяха, һүнэй өөрынь үнэ жэл ерэхэ бүри доошоо орожо байха ёһотой аад, харин оодоо гаража байһан жэшээтэй. Нёдондо абтаһан һүнэй өөрынь үнэ 1961 онойхитой сасуулбал, хоёр дахин, мяхан—1,5 дахин ехэ болоһон байна.

Хүдөө ажахые хурдан түргэноор, ашаг үрэ ехэтэйгээр эрхилхэ гэһэн эриттын мүнөө эрид шууд табигдаад байхада, иимэрхүүгээр саашадаа ажал хүдэлмэреэ эмхидхэн ябуулха гээшэмнай тон таарахагүй хэрэг гээшэ. Ушар тиимэһээ нэн түрүүлэн тэжээл бэлэдхэхэ тушаа совхозой дирекци, партком шухала хэмжээ хараалха уялгатай болоно. Энэ талаар Яруунын ажалшадай үүсхэл ехэ һайн нүхэсэл боложо үгөө. Жэл хахад соо хүрэхэ тэжээл бэлэдхэхэ гэһэн тэдэнэй уряае отделенинуудэй партийна организацинуудай, бригадануудай профсоюзай гэшүүдэй суглаанууд дээрэ зүбшэн хэлсээбди, арга боломжонуудаа элирхэйлээ һэмди. Тиигээд жэл хахад соо хүрэхэ гэхэ гү, али хамтадаа 65.000 центнер үбһэ хуряажа абаха гэһэн социалис уялга абтаа һэн.

Энээнтэй дашарамдуулан, совхозой партком хадаа үбһэ хуряалгын хүдэлмэриие звеногой гуримаар эмхидхэн ябуулха, коммунистнуудай ударидахы үүргые дээшэлүүлхэ, хүдэлмэришэдые эдэбхи үүсхэлтэйгээр ажаллуулха асуудалнуудта онсо анхарһан. Мүн ажалай түлөөһэ зүбөөр тогтоохо, социалис мүрысөөнэй дүн гаргалга, материальна талаар урмашуулга гэхэ мэтые партком өөрынгөө хиналта доро абаһан байна. Үбһэ хуряалгын үедэ эрхим һайн үрэ дүн түйлаһан звенодо 100 түхэриг, бригадада—200 түхэриг мүнгэн шан барюулагдаха.

Сабшалан дээрэ гаралгын урда тээ совхоз дотор 25 звено эмхидхэгдээ һэн. Тэдээндэ зэр зэмсэг, техникэ, сабшалан даалгагдажа үгтөө. Тимлюгэй бригадын комсомолшуудай суглаан зарлагдажа, 13 хүнһөө бүридэһэн комсомол-залуушуулай звено үшөө нэмэгдэжэ эмхидхэгдэһэн бэлэй.

Звенонуудые даагшадаар нютаг зондоо хүндэтэй, хүтэлбэрилхы шадабаритай нүхэдүүд томилогдоһон байна. Бухыдөө партиин 26 гэшүүд үбһэ хуряалгын хүдэлмэридэ сэхэ хабаадана. Тэжээл бэлэдхэлгэ дээрэ хүдэлдэг коммунистнууд болон комсомолшууд барандаа габшагай шударгыгаар ажаллажа байдаг.

Эмхидхэлэй хүдэлмэриин зүбөөр табигдаһанһаа дулдыдан, энэ жэлдэ сабшалан дээрэ үбһэшэдэнай саг дарыдаа гаража, түрүүшын үдэрһөө эхилжэ, эршэтэйгээр хүдэлнэ. Звенонуудай хоорондо дэлгэрһэн мүрысөөнэй түрүүшын дүн июлиин хориндо соггологдоо. Июлиин 31-нэй байдалаар баһал мүрысөөнэй дүн гаргагдажа, тэрэниие звено бүхэндэ зүбшэн хэлсэһэн, эрхим амжалта түйлагшад тухай хөөрэжэ үгэһэн байнабди.

Отделениин партийна эхин организацинууд тэжээл бэлэдхэлэй үедэ үбһэшэдэй дунда политическэ хүдэлмэри ударидан ябуулна. Звено бүхэндэ хүдэлдэг агитаторнууд һони һонин мэдээсэлнүүдые ажалшадта ходо дуулгажа байдаг. Агитаторнуудаар багшанар, клубай болон библиотекын хүдэлмэрилэгшэд томилогдонхой. Агитаторнуудта туһаламжа болгон, совхозой партком байд байд гээд бюллетень гаргадаг.

Партийна эхин организацинуудай бюро дээрэ үбһэ хуряалгын хэр зэргэ ябуулагдажа байһан тухай зарим звеное даагшадай тоосоон зүбшэгдөө.

Совхозой дирекциин, парткомой тэжээл бэлэдхэл дээрэ онсо хиналта табиһан, зарим тэды эмхидхэлэй хүдэлмэри ябуулһанай ашаар үбһэ хуряалга нилээд эмхи гуримтайгаар, эршэ һайнтайгаар, бүтээсэ ехэтэйгээр ябуулагдана гэхэдэ алдуу болохогүй. Июлиин 31-нэй байдалаар совхоз дотор 19 мянга гаран центнер эрхим шанартай үбһэн һурилагдөөд байна.

Энэмнай нёдондоной энэ үеынхитэй сасуулбал, хоёр дахин ехэ үбһэн абтаһан зэргэтэй. Үбһэ хуряалгын хүдэлмэри мүнөө үдэр хоногой үнгэрхэ тума улам эршэдэнэ.

Зүгөөр дутагдал үгыбди гэхын аргагүй. Илангаяа силос даралга дээрэ ажалай бүтээсэ муу. Силослохо ногоон һайнниье, ехэшье. Ногоо шэрэхэ машинын дуталдадаг ушарһаа боложо, совхоз дотор бии байгаа силосэй ногоо хуряадаг комбайнуудые бултынь табижа шаданагүйбди. Тиигээдшье хүдэлөө боложо байһан комбайнууднай һали-бали ашаглагдана. Дай дээрэ 3500 тонно силос дарагданхай. Түсэбнай 21350 тонно. Иимэ хэмжээнэй силос даража абаха ногоон бии. Эгээ мүнөө силос даралга дээрэ хүсэ ехээр табиха, тэндэ хүдэлжэ байһан машина, техникые бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглаха гэһэн асуудалые шиидхэхын түлөө партком оролдожо байна.

Байгалай совхозой ажалшад ниитынгээ адууһа малда жэл хахад соо дутамаггүй хүрэхэ үбһэ тэжээл хуряажа абаха гэһэн социалис уялгаяа лаб дүүргэхээр эрмэлзэнхэй, габшагай шамбайгаар ажаллажа байна. Хэлэһэндээ хүрэхэншье байхабди. Мал ажалаа интенсификациин замаар эрхилхэ гэжэ зорилго табиһан хойноо нэн түрүүлэн тэжээл ехээр бэлэдхэжэ абаха ёһотой байһанаа бултадаа мэдэрнэ бшуубди.

Н. ПОПОВ.
Кабанскын үйлэдбэриин управлениин Байгалай совхозой парткомой секретарь.

СОВЕТ ГҮРЭН—ДЭЭДЭ ҺУРГУУЛИДА

Вячеслав ЕЛЮТИН, СССР-эй дээдэ, тусхай дунда һургуулиин министр

Гэгээрэлэй талаар, мэргэжэлтэдые бэлдэхэ талаар амжаһан түйлалтануудаараа совет арад омогорхоно. Эрдэм мэргэжэлтэй хүнүүд лэ манай оронной урагшань дабшуулна бшуу. Мүнөө СССР-эй арадай ажахыда дээдэ һургуулитай 5 миллион шахуу, тусхай дунда һургуулитай 6 миллион гаран хүн ажаллана. 1963 ондо мянган хүн бүхэндэ институт, университет дүүргэһэн 23 хүн хүртэдэг байгаа.

Балай харанхы байдалһаа революциин ашаар мултараад, спутнигууд хүрэтэр дэбжэһэн Советскэ Союзай түйлай ехэ алхамые юугээр тайлбарилжа болохо байнаб?

Арадай гэгээрэл, арадай ажахыда, соёл культурада, эрдэм наукада, элүүрые сахилгада хэрэгтэй мэргэжэлтэдые бэлдэлгэ — манай гүрэнэй гол зорилгонуудай нэгэн мүн. Мүнөө үедэ СССР-тэ 258 мянган студентнүүдтэй 742 дээдэ һургуули, 3500 гаран тусхай дунда һургуули тоологдоно. Тэдэ дунда һургуулинуудта гурбан миллион хүн һуралсанад. Эдэ тоонууд һуралсалай 1963—1964 оной статистикаһаа абтаһан байха юм.

Эрдэм болбосоролой элдэб һалбаринуудта ажаллахын тула һургагдаһан олон мэргэжэлтэд жэл бүри оронойнгоо предприятинуудта, эрдэм-шэнжэлэлгын эмхи зургаануудта ажаллахаар ерэдэг гээшэ. Дээдэ, дунда эрдэмтэй арба миллион 594 мянган хүн мүнөө үеын наука болон техникын талаар ажалланад. Тэдэнэй эрхилжэ байгаа асуудалнуудай дунда замбуулинай дайда руу нэбтэрэн оролго, атомай хүсые амгалан ёһоор ашаглалга, абяанһаа хурдан скоростиин аэродинамика, прикладной математикын шэнэ һалбаринуудай хүгжэлтэ г. м. асуудалнууд оролсоно.

Советскэ Союзай арадай ажахы түсэблэгдэдэг гэжэ мэдэнэбди. Ороной түсэблэлгын гол зургаан болгошо Госплан али нэгэн һалбарида хэдэн жэлһээ, хэды мэргэжэлтэд хэрэгтэй болохоб гэжэ мэдэдэг. Тэрээн дээрэһээ тооложо, институдуудай, университедүүдэй, техникумүүдэй нэгэдэхи курсда абтаха студентнүүдэй тоое тодорхойлон гаргадаг. Ямар завод, театр, больница, научна лабораторидо, тобшоор хэлэбэл, ямар зургаанда орожо ажаллаха байһанаа дээдэ һургуули дүүргэхынгээ урда тээшье дипломант мэдээд байдаг: шэнэ газарта ошохо гаргашыень залуу мэргэжэлтэдэ болон тэдэнэй бүлэдэ гүрэн түлэдэг, гэр байраар хангадаг.

Дээдэ һуралсалда жэл бүри улам ехэ мүнгэн гаргашалагдана: 1950 ондо 721 миллион, 1955—1020,5 миллион, 1959—1.152,3 миллион, 1963 ондо—1.365,3 миллион түхэриг мүнгэн гаргашалагдаа. Шэнэ дээдэ һургуулинуудые бариха болон тухеэрхэ, профессорнууд болон багшанарта—салин, студентнүүдтэ—стипенди түлэхэ гаргашанууд тэрээн соо оролсоно. Бодото дээрээ, дээдэ һургуулида гүрэнэй хэжэ байгаа гаргаша бүришье ехэ юм. Заримандаа промышленна предприятинууд эрдэм-шэнжэлэлгын эмхи зургаанууд тон ехэ мүнгэнэй тухеэрэлгэ институдуудта мүнгэгүйгөөр, миин үгэжэрхидэг. Хүдөө ажахын институдууд өөһэдынгөө газартай, һуралсал туршалгын ажахынуудтай байдаг.

Советскэ дээдэ һургуулиин онсо өөрэ шэнжэнь юуб гэхэдэ, тэрэниие хэншье һаа, дүүргэжэ шадаха. Институдта орохо гэһэн залуу нүхэр конкурсно экзамен бариха ёһотой болоно. Үндэһэнэй, социальна илгаа хизаарлалга гэжэ огто байхагүй. Дээдэ эрдэмтэй болоходо үшөө юугээрээ бэлэн бэ гэхэдэ, тэрэ һуралсалай түлөө түлэхэ хэрэггүй. Совет дээдэ һургуулиин студентнүүд лекци, лаборатори, практикум, экзаменай түлөө түлэдэггүй. Мүн медицинскэ туһаламжа, спортивна хэрэгсэл болон хүгжэмэй инструментнүүдтэ мүнгөө гаргадаггүй. Столоводо үнэгүйгөөр эдеэлдэг, хамтын байрын түлөө бишыхан түлөөһэ оруулдаг. Студентнүүдэй 75 процентнь стипенди абадаг. Амаралтын байшангуудта, санаторинуудта ошоходонь түлөөһэгүй путевко үгтэдэг, үгышье һаа багахан түлөөһэтэйгөөр үгтэдэг.

Манай орон олон национальна орон мүн. Дээдэ һургуулида ороходо хэлэнэй асуудал ехэ һаад хэжэ магад байгаа. Урдань, хаанта Россин дээдэ һургуулинуудта имагтал ород хэлэн дээрэ заадаг байгаа бшуу. Тиимэһээ национальна залуушуул тон үсөөнөөрөө дээдэ һургуулида һурагша һэн. Мүнөөнэй студентнүүд өөрынгөө республика дотор ямаршье дээдэ һургуули түрэлхи хэлэн дээрээ дүүргэхэ аргатай.

Эрдэм номдо һуралсаха гэһэн эрмэлзэл СССР дотор түйлай ехэ юм. Теэд элдэб, илангаяа хубиин шалтагаанаар зарим хүнүүд үдэрэй дээдэ һургуулида һуралсажа шадахагүй байдаг. Зарим хүнүүд — даажа байһан тушаалһаа һалаха, заримань — ажаһуугша город гү, али тосхонһоо гаража ошохо дурагүй байдаг. Мүнөө абадаг салиндань орходоо студенческэ стипендиин бага байха тула үдэрэй отделенидэ орохоёо заримашуул дурагүйтэдэг. Теэд залуу хүдэлмэришэд болон колхозниигуудай дунда оюун ухаантай бэрхэшүүл олон байжа байдаг. Мүнөө үедэ тиимэһээ заочно һуралсал гээшэ үргэнөөр дэлгэржэ байна. Заочно институдуудай филиал гү, али консультационно пункт город бүхэндэ шахуу байгуулагданхай. Ажаллажа байгаад, гэр бүлынхидөө тэжээжэ тэдхэжэ байгаад, жэшээнь, юрист, экономист гү, али инженер болохо юм. Бусад бүхы бэшэ талыень гүрэн бэедээ даажа абанхай. Нэгэдэхи, хоёрдохи курсэнуудай заочнигууд 30 хоногой табилга нэмэжэ абадаг. Лабораторно-хүдэлмэри, экзамен тушаахын зууратнь тэдэнэй салин түлэгдэдэг. Ахалагша курсануудай студентнүүдтэ 40 хоногой түлөөһэтэй габилта үгтэдэг.

Дипломно зохёол болон проектнүүдые бэшэхын, барихын тулада заочно дээдэ һургуулиин студентнүүдтэ дүрбэн һарын түлөөһэтэй табилга үгтэдэг. Дипломнигуудта воскресениин хажуугаар үшөө нэгэ үдэрэй табилта занятинуудтаа бэлэдхэхынь тулада үгтэдэг юм. Дураа хүрэбэл студентнүүд неделидээ үшөө нэгэ хоёр үдэрэй табилта абаха тухай хүтэлбэрилэгшэдтэеэ хэлсэхэдэнь болохо юм. Дээдэ һургуулинуудай, техникумүүдэй студентнүүдэй хахадһаа олониинь—гурбан миллион дүрбэн зуун мянга шахуу хүн ажаллажа байгаад һуралсанад.

Үдэшын, заочно факультедүүд болон таһагуудай тоо олошорно. Имагтал хүдөө ажахын дээдэ һургуулинуудта тиимэ зүүгаад факультет бии. Һурагшадай ажаһуудаг газарта дүтэ ошохын тулада тэдэ факультедүүд, таһагууд предприятинууд болон эмхи зургаануудта байгуулагданхай.

Һая Советскэ правительство заочно болон үдэшын дээдэ болон тусхай дунда һуралсал һайжаруулха тухай тогтоол гаргаба. Дээдэ һургуулинуудай, техникумүүдэй урданайнь филиал, таһагууд болон консультационно пунктнүүдай ажал шангадхаха, шэнэнүүдые байгуулха гэжэ тэрэ тогтоол дотор хараалагдана. Тэдэнэр шэнээр баригдаһан предприятинуудта, коллективнэ томонууд ажахынуудта, эрдэм-шэнжэлгын институдуудта байгуулагдаха юм. Мэргэжэлтэдые бэлэдхэлэй шанар дээшэлүүлхэ, эрдэм-шэнжэлэлгын хүдэлмэридэ студенчествые бүри олоорнь хабаадуулха гээшэ дээдэ болон тусхай дунда һургуулинуудай саашадаа гаргаха ёһотой гол оролдолгонуудай нэгэниинь юм.

ЙЛАЛТААРТНАЙ АМАРШАЛНАБДИ, БАРИЛГАШАД!

ЛВРЗ-гэй барилгашад долоон жэлэйнгээ түсэб табан жэл долоо һара соо сүм дүүргэбэ

ҮГЛӨӨДЭРЭЙМНАЙ ШЭНЭ ТҮСЭБҮҮД

Долоон жэлэйнгээ түсэб болзорһоонь урид дүүргэхэ зорилгоёо Улаан-Үдын локомотив-вагон заһабарилгын заводой капитальна барилгын таһагай коллектив бэелүүлжэ шадаа.

Теэд үнгэрһэн юумэ үнгэрөө гэдэг. Маанадай үмэнэ шэнэ зорилго, шэнэ эрилтэ табигдана ха юм. Долоон жэлэй түсэбөөр хараалагдаһан һүүлшын гэрэй хажууда олон дабхар 3 шэнэ гэр бодожо эхилээ. Мүн тус тустаа 60—60 байратай 2 гэрнүүдэй барилга түлэг дундаа. Эдэ хоёр гэр жэлэй дүүрэтэр ашаглалгада үгтэхэ юм. Тэрэшэлэн шэнэ столово, «Коминтерн» гэжэ механизированнэ фабрикын гутал заһабарилдаг томо байра дүүргэгдэхэ байна. Ерэхэ жэлдэ 120 байратай 3 гэртэ, 60 байратай 2 байшанда заводой хүдэлмэришэд түбхинэхэ.

Тобшоор хэлэбэл, долоон жэлэй түсэбтэ нэмэри болгон 1965 оной дүүрэтэр үшөө арба мянга гаран дүрбэлжэн метр талмайтай байрын гэрнүүд баригдажа дүүргэгдэхэ ёһотой. Саада тээнь шэнэ түсэб, шэнэ даабаринууд... Мүн лэ амжалтатайгаар дүүргэгдэхэ байха гэжэ найданабди.

М. ДОРОШЕНКО.
ЛВРЗ-гэй ОКС-ын парторганизациин секретарь, прораб.

Амжалтын баяр

Шэнэ шэрэ будагаар яларан байһан гэр харан харан зогсоноб. Минии хажуугаар бүлэг олон хүнүүд, сугтаа ажалладаг нүхэдни. Булта соггой баяртайнууд, альгаа ташалданад. Эндэмнай долоон жэлэй түсэбөөр хараалагдаһан һүүлшын гэр барижа дүүргэгдэһэндэ зорюулагдаһан митинг боложо байна ха юм. Бишье альгаа ташалданаб, хүхинэб. Иимэ амжалта дуулаһандаа баярлангүй байхын аргагүй ха юм. Һүүлшын гэр, долоон жэлэй түсэбөөр хараалагдаһан һүүлшын гэр баригдажа, ашаглалгада үгтэбэл! Баярлангүй яалтайб!

Энэмнай минии гэр, бидэнэрэй—барилгашадай гараар бүтэһэн гэр. Ганса би эндэ хүдэлөөгүйб, олон зон ажаллаһан байха. Түрүүшымнай бариһан гэр бэшэ, теэд энээнэй барилгада урдань олоһон шадабари мэргэжэлээ энээндэл хүсэд гаргаа гээшэбди.

Штукатурка «эрхим һайнаар» хэгдээ гэһэн сэгнэлтэ гэр тушаалгын актда харахадаа өөрынгөө ажалаар, бригадынгаа гэшүүдэй—25 хани нүхэдэйнгөө ажалаар омогорхоноб.

Омогорхохошье эрхэ намда бии юм. Бригадынгаа гэшүүдэй олонхиинь штукатурщигай мэргэжэлдэ һургаһан байхаб.

Баригдаһан энэ гэрээ хаража байхадаа үни үнгэрһэн үе саг тухай һананаб. Түрүүшын табан жэлнүүдэй үедэ барилгада ерэһэн намда тэрэ сагһаа хойшо болоһон ехэ хубилалтанууд бүри элеэр харагдана. Бараг, землянкануудһаа эхилээ һэмди. 1934—1935 онуудта Сибириин индустриин гигант болохо паровозо-вагонно заводой хүдэлмэришэдэй тосхон тиимэл байһан. Тэрэ үеын байдалай дурасхаал болохо нэгэ иимэ землянка мүнөөшье социалис городогоймнай арбан наймадахи кварталда орхигдонхой!

Мүнөөнэймнай тосхоноор ябажа харабалтнай, үргэн сэхэ гудамжанууд, һаруул һайхан үндэр үндэр гэр байшангууд таанадай зүрхэ сэдьхэл баясуулхал. Энэ шэнэ гэрэй һүүридашье урдань хабтагай шабар хоёроор бариһан хуушан гэр байһан юм.

Энэ һүүлшымнай байшан арба нэгэ һарын туршада баригдажа дүүргэгдээ. Түргэн дүүрээ гээшэ. Теэд манай эрхэ байдалда энээндэ гайхаһанай хэрэггүй! Барилгашад мүнөө сагай зэр зэмсэгээр, машина техникээр хүсэд зэбсэгжэнхэй ха юм Бидэнэрэй мэдэлдэ томо томо башенна, мачтова кранууд, бульдозер, экскаваторнууд булта бии. Харин урда сагта хүрзэ, носилкаһаа ондоо юумые барилгашад мэдэдэггүй һэн.

Мартын 5-һаа энэ гэрэй штукатурка эхилһэн байгаабди, майн 15 болотор дотор талыень штукатурдажа дүүргэхэ уялга абаа һэмди. Хүдэлжэ оробобди. Хүршэ барилга дээрэ ажаллажа байһан Александр Иванович Дегецкас гэгшын хүтэлбэрилдэг бригадынхид харан гэһэймнай бидэнэрһээ түрүүлжэ ябаба. Бидэнэршье оролдожо оробобди. Эсэсэй эсэстэ, майн 16-да, дотоодошье, гадаадашье штукатуркыень дүүргээ һэмди. Бэрхэтэйшэг байгаа. Гэбэшье зориһондоо хүрэгдөө.

Баярламаар энэ үдэр һанагдаха юумэн олон. Дабажа гараһан бэрхэшээлнүүдые эндэ дурданагүйб. Заримдаа мэгдэгдээ, гэбэшье унажа дуһажа ябаагүйбди, урагшаа зорижол ябаһан байхабди. Эсэсэй эсэстэ энэ минии хаража байһан һүүлшын гэр амжалтымнай баяр болонол!

К. БЕЛОГЛАЗОВ.
ОКС-ын штукатурщигуудай бригадир.

ЛВРЗ-гэй ОКС-ын барилгашадай долоон жэлэй түсэбөөр баригдаһан һүүлшын гэр эрхим гэһэн сэгнэлтэтэйгээр гүрэнэй комиссяар тушаагдажа абтаба. Энээндэ мастер Л. В. Коротова, шэрдэгшэдэй бригадир Т. Л. Гороховскаягай хубитань байха. Зураг дээрэ: (зүүн гарһаа) Л. В. Коротова, Т. Л. Гороховская гэгшэд.

А. Истоминой фото.

Тоо, баримтанууд

▲ **Табан жэл долоо һарын туршада ЛВРЗ-гэй капитальна барилгын таһагай коллектив 55.575 дүрбэлжэн метр талмайтай 1852 квартира ашаглалгада үгөө. Энэнь долоон жэлэй түсэбөөр хараалагдаһанһаа 1.575 дүрбэлжэн метрээр ехэ болоно. 12 гэр «эрхим» гэһэн сэгнэлтэтэйгээр баригдаа.**

▲ **Долоон жэлэй түсэбоор капитальна барилгада һомологдоһон мүнгэ зөөри 5 жэл 7 һарада 105 процент ашаглагдаа.**

▲ **Дүрбэлжэн метр байрын талмайн үнэ сэн 132 түхэриг 31 мүнгэтэ болоно.**

▲ **Хамта дээрээ 179,2 мянган түхэриг гүрэнэй мүнгэн алмагдаа.**

▲ **Үнгэрһэн энэ үе соо ажалай бүтээсэ 2,38 процентээр дээшэлээ.**

▲ **Энэ хугасаада уралан нарижуулгын 69 дурадхал үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэжэ, 104 мянган түхэригэй олзо оруулагдаа.**

▲ **Тус коллектив коммунис ажалай нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө тэмсэнэ. 153 хүдэлмэришэд коммунис ажалай ударнигууд болонхой. 29 хүн институт, техникумүүдтэ һуралсажа, эрдэм мэргэжэлээ дээшэлүүлнэ.**

ҺУУЛШЫН ГЭР

Хүнүүд комиссиин ерэхые хүлеэнхэй. Маштан томо байрын гэрниье мүн лэ хүлеэнхэй хэбэртэй, элдэб үнгөөр шэрдэгдэһэн балконуудынь, ягаан үнгэтэй ханануудынь үглөөнэй наранда яларан харагдана.

Һүүлэй үдэрнүүдэй шанга хүдэлмэри дүүрэнхэй. Эдэ үдэрнүүдтэ хүдэлмэришэд эсэһэн сусаһанаа мэдэнгүй, ажалайнгаа сагай үнгэрһэниие ойлгонгүй ажаллажа гараа бэлэй. Тиигэжэ барилгашад эршэтэ ажалайнгаа түүхэдэ үшөө нэгэ хуудаһа бэшэбэ.

Долоон жэлэй түсэбөөр хараалагдаһан һүүлшын гэр бэлэн болоо. Улаан-Үдын локомотив-вагон заһабарилгын заводой капитальна барилгын таһагай коллектив энэ байрын барилга түгэсхэжэ, долоон жэлэйнгээ түсэб табан жэл долоо һара соо дүүргэв. Болзорһоонь 1,5 жэлээр уридшалан бэелүүлээ.

Долоон жэлэй түсэбөөр хараалагдаһан һүүлшын 152-дохи байрын гэр бариһаһан Константин Гаврилович Белоглазовай бригадын штукатурщигууд, Яков Павлович Шаховай бригадын шулуушад, Иван Иванович Шакунай бригадын дархашуул, сантехнигүүд, электригүүд булта комиссиин ерэхые хүлеэнэд. Мүнөө тэдэнэр ондоо барилга дээрэ ажаллажа эхилбэшье, һанаагаа зобоно хэбэртэй.

Ведомственнэ комисси ерэжэ, шалгалтаяа эхилбэ. Мүнөө энэ комиссида хүн зон олон. Түрүүшын подъездын үүдэн нээгдэжэ, гэшхүүр, талмай, коридор, байрын, ваннын таһалганууд, шардааг, подвал—эдэ бүгэдэ булта хёрхоор шалгагдана. Комиссиин гэшүүдэй заримашниинь эндэ тэндэ тоншоодшье, уһанай кран мушхаадшье үзэнэ. Энэ үедэ Татьяна Лукиничина Гороховскаягай бригадын шэрдэгшэд иишэ ерэбэд. Тэдэнэр лэ эндэхи гоёолтын хүдэлмэри хэһэн байгаа. Бригадир өөрөөшье байлсана. Тус бригадынхид түрүүшынгээ гэр шэрдээ, будаа бэшэ юм. Тиигэбэшье, энэ гэрэй гоёолгодо бүхы хүсэ шадалаа, шадабаряа гаргаа бшуу.

Байрануудта ороходо таһалганнуудынь хоёр үнгөөр шэрдээтэй, нюдэндэ зохидхоноор харагдана. Потологынь саб сагаахан, дээгүүрнь нарин ногоон утаһаар татаһандал зурлаатай.

Үүдэ, сонхонууд нээгдэжэ үзэгдэнэ. Урдань дархашуулай бригадир байһан Алексей Александрович Сергеев нүхэдэйнгөө хүдэлмэри хайнамжатайгаар хаража үзэнэ. Энэ нүхэрнай үүдэ, сонхо тааруулжа табилгын хэды бэрхэтэй байдагые һайса мэдэнэ ха юм. Теэд комиссиин торохо, голохо юумэн олдоногүй хэбэртэй.

Мария Бобровагай бригадынхидай шэрдэжэ дүүргэһэн подъездэ комисси хүрэжэ ерэнэ. Эндэшье хамаг юумэн һайнаар лэ хэгдэнхэй.

Уданшьегүй комисси шалгалтаяа дүүргэжэ, гэр тушаажа абаһан тухайгаа акт бэшэжэ эхилнэ. Гэрэй барилгада «һайн» гэһэн сэгнэлтэ үгтэнэ. Энэ сэгнэлтыень харахадаа ОКС-ын главна инженер Константин Самуйлович Попов баяргайгаар энеэбхилнэ. «Энээнэй урда гээ «дунда» гэһэн сэгнэлтэшье комиссиин зүгһөө абаха гээшэ бэрхэнэг байгаа» гээд һанаандаа оруулна хэбэртэй. Харин мүнөө «һайн» гэһэн сэгнэлтэ юрын болонхой. Теэдшье гэр байранууд олон ушарта «эрхим һайн» гэһэн сэгнэлтэтэйгээр гүрэнэй комиссида тушаагдана ха юм. Тиихэдээ тусхай болзорто заһабарилагдангүйгөөр ашаглагдаха паспорттайгаар тушаагдана.

Сэгнэлтэ табигдажа, шалгалтаяа тушаагдаба гээшэ. Гэрэй хажууда барилгашад сугларжа, долоон жэлэй түсэбөөр хараалагдаһан һүүлшын гэрэй ашаглалгада үгтэһэндэ зорюулагдаһан митинг эхилнэ. Гүрэнэй комиссиин түрүүлэгшэ шэнэ гэр тушаажа абаһан тухай акт уншана. Барилгашадай хүтэлбэрилэгшэд, юрын хүдэлмэришэд үгэ хэлэжэ, долоон жэлэйнгээ түсэб дүүргэһэн тухайгаа баяр баясхалантайгаар мэдүүлнэ.

Г. ЭЙХЕ.

Хоёр жэлэй саада тээ эндэ хоохон тала байһан. Мүнөө эндэ Улаан-Үдын Железнодорожно районой Октябрьска гудамжа нэмжынхэй. Эдэ гэрнүүд Ленинэй орденто локомотив вагон заһабарилгын заводой капитальна барилгын таһагай хүдэлмэришэдэй хүсэд шадалаар баригдаба.

А. ИСТОМИНОЙ фото.

Уралан нарижуулагшадай амжалта

Галуута Нуурай шахтоуправлениин коллектив долоон жэлэй зургаадахи жэлэйнгээ түсэб амжалтатайгаар дүүргэжэ байнхай. Жэшээлэн хэлэбэл, хахад жэлэйнгээ даалгабариие 103 процентһээ үлүүлэн дүүргэжэ, түсэбһөө гадуур 51800 тонно үлүүтэй шулуу нүүрһэ малтан абаһан байна.

Шахтернуудай иимэ ажалай амжалта түйлаһанда уралан нарижуулагшад өөһэдынгөө горитой хубита оруулһан байха. Һүбэлгэн бэрхэ ухаалан зохёогшод хүдэлмэридөө байһан доторойнгоо арга боломжо элирүүлэн хэрэглэжэ, горно техникэ болон тухеэрэлгэнүүдээ бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглаха, шахтынгаа үйлэдбэри улам саашадань хүгжөөхэ, ажалайнгаа бүтээсэ бүри дээшэлүүлхэ асуудалнуудта онсо анхаралаа хандуулна. Энээнэй ашаар уралан нарижуулгын дурадхалнууд үйлэдбэридэ ашагтайгаар нэбтэрүүлэгдэжэ, хүдэлмэришэдэй урда табигдаһан зорилгонууд амжалтатайгаар шиидхэгдэнэ. Жэшээлхэдэ, энэ жэлдэ зууһаа доошо бэшэ уралан нарижуулгын дурадхалнууд үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэхээр хараалагдаһан байгаад, бодото дээрээ үнгэрһэн хахад жэлэй туршада 63 дурадхалнууд үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэнхэй. Тиигэжэ 28300 түхэригэй алмалта хэгдээ.

Һайшаалтай юумэн гэхэдэ, үнгэрһэн зургаа һарын туршада нёдондо жэлэй энэ хугасаатай жэшэбэл, нэгэ хахад дахин олон уралан нарижуулгын дурадхалнууд ороһон, тэдээнэй экономическа ашаг үрэнь гурба дахин үлүүтэй байба.

Нилээдгүй олон хүдэлмэришэд, технигүүд, инженернүүд уралан нарижуулгын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Һүбэлгэн бэрхэ, ажал хэрэгтэ бодотол уран шадамараар хандадаг В. Г. Шеломенцев, А. К. Серов, В. К. Третьяков, А. С. Суслов, М. Т. Мухаметов, А. В. Невзоров, И. Р. Суранов болон бусад олоол бэрхэ уралан нарижуулагшадай тоодо оронхой.

Шахтерой ажал оньһожоруулха тухеэрэлгэнүүдые бүтээсэ ехэтэйгээр хэрэглэхын тула шахтоуправлениин хүдэлмэришэдэй дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ 7—8 шахтын нэгэдэхи участогай коллектив (хүтэлбэрилэгшэнь нүхэр А. В. Невзоров) түрүүлжэ ябана. Тус участогай уралан нарижуулагшад хахад жэлэй туршада найман дурадхалнуудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлжэ, 3832 түхэриг алмаһан байна. Зургаа һарын социалис мүрысөөнэй дүнгөөр энэ коллективтэ шахтын комитедэй, администрациин Хүндэлэлэй грамота үгтэһэн байха. Мүн 2—5 шахтын механическа цехэй хүдэлмэришэдэй оруулһан 11 дурадхалнуудай 9-ниинь үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдээд, 1180 түхэригэй арьбалалта хэгдэбэ. Шахтоуправлениин эрхим уралан нарижуулагшад—электромеханическа мастерскойн слесарь В. Г. Шеломенцев, 7—8 шахтын механическа цэхэй гагнагша Ф. С. Малофеев гэгшэдтэ Хүндэлэлэй грамотанууд, мүнгэн шан барюулагдаа. Тэдэнэй нэрэ алдар шахтоуправлениин Хүндэлэлэй самбарта бэшэгдээ.

Галуута Нуурай шахтануудай уралан нарижуулагшад совет шахтерой һайндэрэй хүндэлэлдэ дэлгэрһэн мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадалсан, саашадаа бүри эршэ зоригтойгоор ажаллажа, үйлэдбэриингөө арга боломжо дүүрэн хэрэглэхэ байһанаа мэдүүлнэ.

Ц. БАЛДАНОВ.

БУРЯАД ҮНЭН
2-дохи нюур
1964 оной августын 7.

1964 ОНОЙ АВГУСТЫН 4-дэ САРАТОВСКА ОБЛАСТИИН „ДЕКАБРИСТ" СОВХОЗДО

Н. С. ХРУЩЕВОЙ ХЭЛЭҺЭН ҮГЭ

(Түгэсхэл. Эхиниинь 1-дэхи хуудаһанда)

зэргэтэй. Совхоз гү, али колхоз таряагаа зохихо кондицидань хүргөөд, складуудта хадагалха болоно. Харин хожомынь, хүдөө ажахын хүдэлмэриин түлэг хаһа бууража сүлөө ородоо, ороохо таряагаа элеваторнуудта гү, али бэлэдхэлэй пунктнуудта дам зөөхэдэ болохо. Энэнэй тула таряа хуряаха ба тушааха үеынхиһөө шууралгүй үсөөн автомашина хэрэглэгдэхэ бшуу. Тиигээд байбал, ороохо таряа зөөлгэ хямда сэнтэй болохо. Зүгөөр, энэнэй тула томо колхозууд, совхозуудта складууд бии байха зэргэтэй.

Зоной дундаһаа: Манда ехэ тарян бии юумэл гэнэ.

Н. С. Хрущев: Хэды шэнээн ороохо таряа ургуулжа абанат, тэрэнэйл багтаха хранилищинууд хэрэгтэй болоно ааб даа. Хэрбээ миллион пүүд таряа хуряажа абадаг һаа, совхозтнай миллион пүүд хадагалха газартай байха, хэрбээ гүрэндөө 2 миллион пүүд таряа худалдаха байбал, тэрэнэйл багтаха хранилищи бариха болонот. США-гай фермернүүдтэй уулзаха, тэндэхи хүдөө ажахын үйлэдбэриин эмхидхэлтэй танилсаха ушартай болоһон байгааб. Американ ехэ фермер өөрын складтай байдаг. США-гай заводуудта металлическа складуудые үйлэдхэжэ ябадал эмхидхэгдэнхэй. Хартаар ябахадаа, манайда горючи хадагалдаг амһартануудай түһөөтэй угаа олон ехэ түмэр баак-һуулгануудые хараһаш. Фермернүүд ороохо таряагаа өөрэдын хранилищида хадагалаад, хожомынь худалдан абаха хүниие бэдэрдэг, хуряалгын дүүрэһэнэй һүүлээр ороохоёо элеваторта эльгээдэг юм.

Бидэ өөһэдынгөө полинууд дээрэһээ гайхамшаг шэниисэ ургуулаабди. Поли дээрэ ургажа һууһан шэниисэ хараад сэдьхэлээ ханаһан тухайдаа хэлээ һэмди. Гэхэ зуура танай шэниисэ зарим тэды һанал бодол түрүүлээ, тэрээн тухай хэлэхыем зүбшөөгыт.

Танай урда иимэ асуудал табихые хүсэнэб: тала нютагуудта — сэбэр паарта гү, али тиимэ пааргүйгөөр (тайлбарилан хэлэбэл, зохихо ургамалнуудые тариһанай удаа, намарай паар дээрэ) шэниисэ тарибал — ороохо таряанай ажахы хайшан гээд эрхилбэл ашагтай, үрэ ехэтэй байхаб? Энэ талаар ехэ арсалдаан гаранхай. Нэгэ үе арсалдахаяа болингоод байһан аад, хожомынь, КПСС-эй ЦК-гай февралиин Пленум дээрэ дахинаа һэргээгдэһэн. ЦК-гай Президиумэй шиидхэбэреэр энэ жэлэй ноябрь соо зарлагдахаяа байһан пленум дээрэ тус асуудалые дахинаа табиха болоо гээшэ хабди.

Шэниисые намарай паар дээрэ тарихаяар сэбэр паарта тарибал үрэжэл ехэтэй байха гэһэн арсалдаае өөрыгөө нэрэ, зэргээр гэхэ гү, али тодорхойлон хэлэбэл, өөрынгөө тушаалаар нүлөөлэн шиидхүүлхые хүсэхэгүй байнаб. Миний нэрэ зэргэ энэ асуудалай талаар шиидхэхы шанартай байхагүй. Юундэб гэхэдэ, би үйлэдбэри дээрэ өөрөө худалдаггүй, харин партиин ехэ тушаал зэргэтэй байнаб. Тиимэһээ далдаржа байгаа шэнэ юумые тушаал, зэргээрээ дарахагүйн тула, эдэ баримтануудта тон болгоомжотойгоор хандаха ёһотой болонобди.

Энэ асуудалые хайшан гэжэ шиидхэхэб? Гараһан арсалдаанда, ороной талын районуудтахи сэбэр паарай үүргые сэгнэлгын талаар хэниинь зүб байнаб? Һайтар шэнжэлһэнэй, научна эмхи зургаануудай, колхозууд болон совхозуудай суглууһан дүй дүршэлые шэнжэлһэнэй үндэһөөр энэ арсалдаа шиидхэхэ гэжэ дурадхаха байнаб. Энэнэй арбитрынь харандааш, тоосоон болохо зэргэтэй. Колхозууд, совхозууд сэбэр паарай гектар бүриһөө хэды шэнээн ороохо таряа хуряажа абанаб, намарай паарта таригдаһан талмайһаа хоёр ургасын хугасаада хэды шэнээн ороохо таряа абанаб гэжэ нарибшалан хараад үзээе. Саратовска областиин бодото байдалһаа иимэ тоонуудые намда нэрлэн дурдаа гэбэл: сэбэр паарта таригдаһан шэниисын гектар бүриһөө 25 центнер, эгээн һайн жэлнүүдтэ 30 центнер хүрэтэр ургаса абтаһан байна. Намарай паарта таригдаһан шэниисын гектар бүриһөө 15—20 центнер, эгээн һайн жэлнүүдтэ —22—23 центнер ургаса абтана. Алинайнь ашаг ехэтэй байһые тоолоод үзэгты.

Сэбэр паарһаа хоёр жэлэй туршада нэгэ дахин 25 гү, али 30 центнер ургаса абанат. Яһала бараг шэнги байна. Гэхэ зуура колхоз гү, али совхоз намарай паарай гектар бүриһөө 15—20 центнер ургаса гэхэ гү, али хоёр жэлэй туршада 30—40 центнер ороохо таряа ургуулжа абана. Тиимэ болохолоороо, танай дурдаһан тоонуудые үндэһэ болгобол, намарай паарта таригдаһан шэниисын гектар бүриһөө хоёр жэлэй турша соо дунда жэшээгээр, сэбэр паарта тариһанһаа 10 центнерээр үлүү ехэ ургаса абаа гэжэ хэлэмээр болоно.

Гэхэтэй хамта намарай паарта тариһан ургамалай центнер бүхэнэй гаргашань сэбэр паар дээрэһээ абтаһан продукциин центнер бүхэнэй гаргашаһаа бага болохо янзатай. Сэбэр паар элдүүрилхэдэ гараһан бодото гаргашань шэниисэ тарижа ургуулһанһаа (ургаса хуряалгын гаргашые оруулангүй) бага бэшэ, магад ехэшье байжа болохо. Полиёо сэбэр паар болгохын тула хахалха хэрэгтэй. Сэбэр паараа зундаа хоёр—гурба дахин элдүүрилхэ шухала. Хэрбээ тэрэниие элдүүрилээгүй һаа, хабар хахалһан газарһаа доошоо байха болоно. Тиимэ паар хаха гантаад, шииг нойтониинь дэгдэдэг юм. Тиимэ паарай хүрьһэн хатаад, шухала үрэ үгэжэ шадахагүй байна.

Танай нэрлэһэн тоо мэдээнүүдые үндэһэ болгон, һанал бодолоо хэлэнэб гэжэ дабтаха байнаб. Эдэ бодомжонуудые бүхы талаарнь шалгаха шухала. Тиихэдээ жэл жэлэй үрэ дүнгые абажа болохогүй. Хүдөө ажахыдахи нэгэ жэлэй үрэ дүн дээрэһээ тобшолол хэхэ бэрхэтэй байдаг. Тиимэһээ бүри удаахан болзор —магад таба гү, али арбан жэлэй болзор абаад, гартаа карандааш барижа, сэбэр паарта таригдаһан шэниисын тарилгые намарай паарта хэгдэһэн тарилгатай жэшэхэ, алинайнь экономическа үлүү ашаг үрэтэйе наринаар бодожо үзэхэ хэрэгтэй.

Хэрбээ танай нютагай сэбэр паарта таригдаһан ургамалнуудһаа гектар бүриин ехэ хэмжээтэй, үнөөр хямда ороохо таряанай абтаха байгаа һаань, сэбэр паар хэрэглэхын түлөө дуугаа үгэхэ байнаб. Хэрбээ намарай паарта таригдаһан шэниисын ашаг үрэ ехэтэй байгаа һаа, тиихэтэй хамта гектар бүриһөөнь ехэ хэмжээтэй, үнөөр хямда ороохо таряанай абтаха байгаа һаа, намарай паарта шэниисэ тарихын түлөө һаналаа үгэхэ байнаб.

Энэ асуудалые иигэжэл шиидхэхэдэ болохо байна. Ороохо таряа болон бусад продуктнуудые бүри ехээр үгэдэг, тиигэжэ манай арадай баялигые улам арьбажуулха арга олгодог гурим лэ һайн гээшэ. Эдэ бүгэдые таанар анхаралтайгаар тооложо үзэгты, мэргэжэлтэдые, эрдэмтэдые, дүршэлтэй колхознигуудые, совхозуудай хүдэлмэришэдые энэ хэрэгтэ хабаадуулагты, тииһэн хойноол зүб шиидхэбэри гаргажа абагты.

Таанар иимэ юумэ заатагүй хэхэ ёһотойт, юундэб гэбэл областьдотнай дэлгэрүүлэгдэһэн газар тарялангай гурим һаяхан болотор газар дайдаяа ашаг ехэтэйгээр хэрэглэхэдэ, продукци ехээр абахада һаад болодог һэн. Ершовско районтнай академик В. Р. Вильямсын ажалладаг гол газарынь байгаа. Таанар житнягые эгээн һайн гэжэ һүгэдэн сэгнэдэг байгаат. Энээнэй ямар зэргын ургаса үгэдэг байһыень мэдэнэгүйб, харин тэрэ үедэ Саратовска областиин малдаа эдюулхэ тэжээлшье үгы, мүнөө таанарай хуряадаг гайхамшагта һайхан шэниисэшье үгы байһаниинь лэ мэдээжэ. Хэрбээ область 40—50 миллион пүүд талха таряа гүрэндөө тушаагаа һаа, энэнь ехэхэн амжалта гээд тоологдодог һэн. Харин мүнөө таанар 200 миллион пүүд ороохо таряа худалдахаяа түхеэржэ байнат. Тиин энэтнай саратовска колхозууд болон совхозуудай эгээл дээдэ захань бэшэ юм гэжэ таанар зүб хэлэнэт.

Газар тарялангаа ногоо тарижа архилдаг гуримые парти шангаар шүүмжэлээ. Мүнөө үедэ колхозууд болон совхозууд ногоо таридаг гуримай хойшолонгые үгы хэжэ байна. Энэ хэрэгтэ тодорхой амжалта туйлагдаа. Саратовска һайхан шэниисэ бидэ бүгэдые ехэтэ баясуулна. Ногоо таридаг гуримые болюулһанайтнайл һүүлдэ шэниисын тарилга үргэдхэгдэһэн байна. Энэ гурим болюулхын тула шанга зориг гаргаха хэрэгтэй болоо һэн. Ногоо таридаг гуримһаа арсахань тиимэшье бэлэн бэшэ байгаа. Тэрэ гурим хүдөө ажахын үйлэдбэридэ хоротой байгаа гэжэ мүнөө хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд мэдэрнэ. Теэд манай кадрнууд олон жэлэй туршада энэ теориин ёһоор хүмүүжүүлэгдээ. Тиимэһээ ногоо таридаг гуримай хойшолонгуудые үйлэдбэри дээрээ зайсуулхаһаа гадна, мүн тэрэ хойшолонгые кадрнуудые бэлэдхэхэ, һургаха бүхы хэрэгтээшье зайсуулха ёһотой. Дээдэ һургуулинуудай, техникумүүдэй, мүн хүдөө ажахын бусад һургуулинуудай программануудые эрдэм наукын, түрүү дүй дүршэлэй мүнөөнэй туйлалтануудай үндэһөөр зохёохо хэрэгтэй. Тиигээ һаа эгээн бага ажал гаргашалаад, тон ехэ продукци абаха арга олдохо юм.

Танай поли дээрэ угаа һайн кукуруза ургажа байхые би харааб. Тэрэниие совхозуудай хүдэлмэришэд, колхознигууд дуратайгаар ургуулна. Минеральна үтэгжүүлгэ хэрэглэдэг газарта кукуруза илангаяа һайнаар гарана. Үтэгжүүлэгдэһэн газартань 400 центнер кукурузын ногоо набшаһа, ороохо ургана гэжэ намда хэлээ һэн. Гандуу тала газарта иимэ ургаса абтахадаа һайн гээшэ. Кукурузаяа үтэгжүүлмэл газар дээрэ заатагүй таридаг болохо ёһотой байнабди. Энэ зорилгые гансахан жэл соо шиидхэжэрхихын аргагүй ааб даа. Теэд манайда минеральна үтэгжүүлгэ ехээр үйлэдбэрилэгдэдэг болохо юм. Тэрэ үтэгжүүлгээ бүри һайнаар хэрэглэхэ, эгээн ашагтай ургамалнуудые тэрээгээрээ нэн түрүүн хангаха ёһотой. Тиимэ шухала ургамал гэхэдэ нэн түрүүн кукуруза болоно.

Манай барилгашад минеральна үтэгжүүлгэ үйлэдбэрилдэг предприятинуудые тон түргэнөөр байгуулха тухай али бүхы арга хэмжээнүүдые абаха зэргэтэй. Энэ хадаа, нүхэд саратовецууд, таанадһаал болохо байна. Таанар үтэгжүүлгэ үйлэдбэрилхэ предприятинуудые баһал бодхоонот. Хэрбээ минеральна үтэгжүүлгэ үйлэдбэрилгын мүнөөнэй тухэлэй заводые гурбан жэл соо бодхоохын орондо хоёр жэл соо бодхоодог болоо һаа ехэл һайн байгаа. Теэд иимэ заводуудаймнай 3 жэл соошье бэшэ, харин дүрбэ табан жэл соо бодхоогдодогынь гэмшэлтэйл. Энэ болзорые нилээд бага болгожо болохо ааб даа. Энээнэй тула агрегат бэлэдхэлгээ һайса түсэблэжэ үзэхэ, хабсаргалга, барилгын мүнөөнэй графигые зүбөөр зохёохо хэрэгтэй. Тиигээ һаа бидэнэр заводуудые бүри түргөөр бодхоохо, ехэ химии байгуулгын программые улам амжалтатайгаар бэелүүлхэ байнабди.

Кукуруза тухай хэлэхэ зуураа, нэгэ иимэ асуудалда тогтохо хүсэлтэйб. Саратовска Заволжиин тала дайдада нуурмаг уһа, сөөрэмүүдые бидэ олоор хараабди. Тэдэ нуурмаг, сөөрэмүүдэй шадар заатагүй ешмээн, шэниисэ болон бусад ороохото ургамалнуудые тарина. Харин тэдэ сөөрэмүүдтэ дүтэхэнүүр кукурузын ургажа, уһалагдажа байхые хаанашье харабагүйбди.

Танайда наратай дулаан үдэрнүүд олон болодог, газарайтнай хүрьһэн һайн байна. Иимэ һайн газартай, уларилтай дайдада кукуруза таряа һаа, тэрэнээ хоёр гурбан дахин уһалаад, һайса үтэгжүүлээд байгаа һаа гектар бүхэнһөө 800 центнер, мүн энээнһээшье дээшэ кукурузын эшэ набшаһа, ороохо абахада болохо байна. Кукурузые һайса уһалаад, үтэгжүүлээд байхада ондоо ямаршье ургамалнуудһаа һайнаар ургадаг юм. Уһалагдадаггүй газарайхида орходоо уһалагдадаг газарайнь ургаса 3—4 дахин үлүү һайн байдаг. Таанар өөһэдөөшье намда тиигэжэ хэлээ һэнтэ. Нуурмаг, сөөрэмүүдэйтнай, гол горхонуудайтнай шадар хэды шэнээн газар бииб, тэрэ газарай хэды шэнээень кукуруза уһалан тарижа ашаглажа болохоб гэжэ тоолоод үзэхэ хэрэгтэй байгаа.

Тиин кукуруза уһалжа тариха хэрэгые зоримгойгоор дэмжэхэ ёһотой. Уһалха газарай дүтэ байбалынь, уһалалгада тон бага гаргаша ошохо, тиигээд тэрэ гаргашань оройдоол 1—2 жэлэй турша соо ашаяа харюулха юм. Ажахынгаашье, үйлэдбэриингөө управлениингье, мүн областиингоошье хэмжээндэ нэгэ иимэрхүү юумэ бодожо үзэхыетнай таанадта дурадхаха байнаб:

— хэды шэнээн һү һаахаб, үхэрэй мяха абахаб;

— нэгэ үнеэнһээ 3—3,5 мянган литр һү һааха гэжэ бодоо һаа, шухала хэмжээнэй һү һаахын тула, мүн үхэрэй мяха абахын тула хэды толгой үнеэдтэй байха ёһотойб;

— зохихо зэргын хэмжээнэй һү һаахын, мяха абахын тула хэды шэнээн тэжээл, нэн түрүүн кукурузын силос хэрэгтэйб?

Танай эрхэ байдалда эбэртэ бодо малдаа үгэхэ гол тэжээлтнай кукурузын силос, мүн энээнһээ гадна концентрадууд болон белково бодосууд болоно гээшэ ха. Хэрбээ кукурузые уһалагдадаг газарта таряа һаа, ажахыда шухала хэмжээнэй тэжээл бүри бага талмай дээрэһээ абахада болохо юм. Уһалагдадаггүй газар дээрэһээ танай олонхи ажахынууд гектарһаа 200 центнер силосэй зүйлнүүдые абана, харин уһалагдадаг, үтэгжүүлэгдэдэг газарһаа мүн тэдэл ажахынуудтнай 500—600—800 центнер, энээнһээшье дээшэ силосэй зүйлнүүдые абажа шадаха байна. Газараа уһалдаггүй ажахынууд гектарһаа 400 центнер кукуруза ургуулжа абана, харин уһалдаг ажахынууд 800 центнерһээ бага бэшые хуряана.

Кукурузые олон жэл соо нэгэл газартань тарихада болохо юм гэжэ мүнөө үндэһэлэн баталагданхай. Гербицидүүдэй байгаа һаа, кукурузын бүртаг үбһэнтэй тэмсэхэдэ бэлэн юм. Тиимэһээ кукуруза тарихын тула саг ургалжа уһалагдадаг талмайнуудые байгуулхада болоно. Тэдэ талмайнуудһаа тон ехэ ургаса абажа болохо юм. Мал адууһаяа кукуруза таридаг газартаа дүтэхэн барижа байха тухай бодохо хэрэгтэй. Тиигээ һаа хямда һү, үхэрэй хямда мяха абахада болохо юм.

Силосээ хайшан гэжэ хадагалха тухай хэдэн үгэ хэлэхэмни. Мүнөө силосые хаа хаанагүй зүбөөр сэгнэнэ, тэрэнэй удха шанарые ойлгоно, кукуруза тариха, силос дараха гэжэ оролдоно. Зүгөөр олохон колхозуудай болон совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд газар дээрэ силос обоолжо бэлэдхэхэ ябадалаар дан ехэ дашууршоо гээшэ ха гэжэ би һананаб. Абаһаар тиимэ арга хямда, ашаг туһатай шэнги һанагдана. Теэд гүнзэгы һайнаар бодожо үзэхэдэ, энэ арга дэн һайн бэшэ байна. Газар дээрэ силос обоолжо бэлэдхэхэдэ ехэхэн силос дэмы гарзалагдашана гэжэ дүй дүршэл дээрэһээ элирбэ. Иимэ аргаар эмхидхэгдэһэн силос дээгүүрээ, хажуу тээһээ хүлдэжэ, заримдаа обоолоотой тон ехэ талмай дээрэһээ хахад метр хүрэтэр силосэй зүйлнүүдые хүүлажа хаяха ушар гарана. Сэбдэг болотороо хүрэшэһэн хүлдэшэһэн энэ силосые малда үгэхын аргагүй, миин хаядаг байна. Силосэй 20 процентнь иимэ гээд тэдэ ороно гэжэ зарим нүхэд тооложо үзэһэн байна. Энэ тооной хэр зүб байһыень мэдэнэгүйб, харин олохон колхозууд, совхозуудта силосэй нилээд ехээр гарзалагдадаг байһаниинь тон эли юм.

Тиимэһээ силосые траншейдэ хадагалха арга хэрэглэдэг болохо ёһотой. Хэрбээ ехэхэн траншей малтаад, хананууднынь түмэр-бетонно хабтагайнуудаар хашаа һаа, энэнь силос хадагалдаг удаан хэрэглэмээр тон һайн газар болохо байна. Тиимэ траншейнүүдые газар газартань тааруулаад, ташалан газарта хэхэдэ илангаяа бэлэн юм. Багтаса ехэтэй траншейнүүдые хэхэ гээшэ тэжээлэй зүйлнүүдые 20 процентээр арьбалһан удхатай болоно. Юундэб гэбэл, түрүүшын мүү аргаар силос хадагалхада, мүнөө миин хаягдадаг тэжээлэй зүйлнүүд бэрандаа хэрэглэгдэхэ болоно бшуу. Магад, таанар иимэ шэнэ аргые энэ дороо хэрэглэжэ шадахагүй бэзэт. Хананууднынь хашаһан траншейнүүдые барихын тула капиталовложени хэрэгтэй бшуу. Түсэбүүдые зохёохо хэрэгтэй, силос хадагалха бүри һайн аргануудые байн байн хэрэглэдэг болохо ёһотой.

Һайн шанартай силос бэлэдхэхэ арга бии юм гэжэ эрдэм наука, мүн дүй дүршэл мүнөө баримталан харуулаа. Силосэй шанарые һайжаруулха, үнэтэ тэжээл гарзалалгые болюулха шухала арга бологшо белково болон бусад бодосуудые промышленна аргаар үйлэдбэрилгэ эмхидхэхэ хэрэгтэй.

Хүдөө ажахын ажалые, мүн ажалай түлөөһые зүбөөр эмхидхэхэ асуудалнуудта ехэхэн анхарал табимаар байна. Ажалай эмхидхэл ба түлөөһэнэй мүнөөнэй гурим хүдэлмэриин үрэ дүнгэй түлөө харюусахагүй, урмашахагүй ябадал гаргана гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Нэгэ поли дээрэ хэдэн арбаад хүн ажаллана. Нэгэниинь газараа хахална, нүгөөдэнь тарина, гурбадахинь таряа хуряана. Хахалха, тариха мэтын ажал хэхэдээ дүүргэгдэһэн нормын түлөө хүн бүхэниинь түлөөһэ абана. Хэнэй хэды шэнээншье хүдэлмэри хэһэниинь мэдэгдэдэггүй иимэ эрхэ байдалда абтаһан центнер продукциһаа дулдыдангүйгөөр түлөөһэ үгтэдэгынь элитэ. Энэ хадаа колхозууд болон совхозуудай экономикодо, хүдөө ажахын хүдэлмэриин шанарта, тиимэһээ ургаса дээшэлүүлгэдэ, мал ажалай ашаг шэмэ ехэ болгохо хэрэгтэ муугаар нүлөөлнэ. Ажалай түлөөһые иимэр эмхидхэдэг гурим болбол манай хүдөө ажахын арга боломжонуудые бүри һайнаар ашаглахада туһалнагүй.

Эдэ дутагдалнуудые түрүү совхозууд болон колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд ойлгожо, үйлэдбэриие, ажалай түлөөһые эмхидхэхэ үлэмжэ һайн арга бэдэрэн олоно. Тиимэ хүтэлбэрилэгшэдэй үүсхэлые али болохоор дэмжэжэ, тусгаар газарай онсо илгаае хараадаа абаад, бии болоһон дүй дүршэлые бусад ажахынуудта ашаглаха ёһотой. Целиноградска областиин «Самарский» совхозой директор И. Г. Лихобаба тус асуудалаар һонирхолтой дурадхал оруулаа. Энэ хүн дүй дүршэлтэй директор юм. Шэнэ газар ашагладаг болоһоной түрүүшын үдэрһөө эхилээд томохон совхозые тэрэ толгойлжо байна. Тэрэнэй зүбшэлые анхаралдаа абаха хэрэгтэй. Зарим зүйлэй продукци үйлэдбэрилдэг хүдэлмэришэдэй ажалынь ямар нэгэн ажал хэһэнэйнь түлөө түлэгдэхэгүй, харин центнер гү, али тонно продукци абаһанайнь түлөө түлэгдэхэ ёһотой гэжэ И. Г. Лихобаба дурадхаа. Тиихэ зуура, газарые бригаданuудта, оньһожоруулагдаһан звенонуудта даалгаха шухала. Тэдэ бригада, звенонууд даалгагдаһан газар дээрээ газар хахалха, борнойлхоһоо, культиваци тарилга хэхэһээ, тарилгын хойноһоо харууһалхаһаа эхилээд, ургасаяа хуряаха хүрэтэрөө бүхы хүдэлмэриие хэхэ зэргэтэй. Тиихэдэ ехэ ургаса абаха бүринь, абтаһан центнер продукциин түлөө бүри ехэ түлөөһэн үгтэхэ зэргэтэй.

Тиимэ аргаар хүдэлхэдэ продукци абалгын түлөө хүн бүхэнэй харюусалгань ехэ болохо юм. Трактористын ажал шалгаха хүниие эльгээһэнэй хэрэггүй болохо. Бүхы ажалайнгаа түлөө харюусадаг тракторист гү, али бригадир өөрөө өөрыгөө шалгаха болоно, бүхы юумэеэ саг болзор соонь, һайн шанартайгаар хэхын тула өөрөө оролдожо байха болоно. Тарилгын урда тээхи элдүүрилгэ, мүн таряа тарилга саг болзортоо хэгдээд, ургаса гээлтэ хоролтогүйгөөр хуряагдабал, гектарһаа бүри ехэ продукци абахаб, тиимэһээ өөрөөшье бүри ехэ түлөөһэ абахаб гэжэ тэрэ хүн зүб тоолоно.

Мүнөө манай агрономууд, механизаторнууд урган хүмүүжэнхэй. Ажалые зүбөөр эмхидхээд, ажалай түлөөһые зүбөөр түлөөд байгаа һаа, агрономууд болон механизаторнууд хүдэлмэриин шанарые һайжаруулха байна. Мүнөөнэй эрхэ байдалда бригадануудые агрономуудай толгойлоо һаань зохистой гээшэ ха. Тиихэдэ, агроном болбол трактор һайса мэдэхэ, тракторта хүдэлмэрилжэ шадаха, трактористда жэшээ харуулха ёһотой гэжэ би һананаб. Хэрбээ агроном трактор дээрэ ажаллаа һаа, тэрээндэ өөртэнь лэ һайн байха байна.

Америкын нэгэ эрдэмтын, ехэ селекционерэй тухай намда нэгэ иимэ юумэ хэлэһэн юм. Совет мэргэжэлтэд тэрэ хүнтэй хөөрэлдэхэеэ ерээ ха. Тиихэдэнь селекционернай селекционно ургаса хуряалга дээрэ ажаллажа мүнөө сүлөөгүй байна, нэгэ бага хүлеэгты, удангүй хүдэлмэреэ дүүргээд, таанадтай хөөрэлдэхэ гэжэ манай мэргэжэлтэдтэ хэлэһэн байгаа. Селекционно талмай дээрэтнай хэды хүн ажалланаб гэжэ эрдэмтэһээ асуухадань: би туһалагшатайгаал ажалланаб гэжэ тэрэнь харюусаа.

Манай олохон мэргэжэлтэд баһал хүдэлмэрилжэ шададаг, хүдэлмэридөө дуратай байдаг юм. Зүгөөр ажалай түлөөһэнэй гурим хадаа бүри ехэ бүтээсэтэйгээр хүдэлмэрилжэ, продукци бүри ехээр абаха, өөрынь үнэ сэнгые хямдаруулха хэрэгтэ зоригжуулха ёһотой. Теэд единицэ продукцида хэды шэнээн хүдэлмэри гаргашалагданаб гэжэ тооложо үзэдэггүй, хүршэнэрэйнгөөшье дүй дүршэлые багаар һонирходог хүнүүдэй манайда үшөөл бии байдагынь гэмшэлтэй. Дүй дүршэл ехэтэй ажахынууд тухай материалнууд манай газетануудта үсөөн бэшэ толилогдодог гээшэ.

Түрүү дүй дүршэлдэ, хэблэлэй үгэнүүдтэ, нүхэдүүд, хайша хэрэгээр хандажа болохогүй. Би баһал таанартай адли ехэ ажалтай хүмби. Теэд һонин һонин статья, номуудые уншаха, эрдэм наукын туйлалтанууд тухай, түрүү дүй дүршэл тухай кинофильмнүүдые һонирхон хараха сагаа би үдэр бүри олоһшоб. Бэлигтэй эрдэмтэд, мэргэжэлтэд, дүй дүршэлтэй хүнүүд манайда олон юм. Тэдэнэр өөһэдынгөө ажал хүдэлмэреэр, өөһэдынгөө зохёон байгуулха ажал ябуулгаар манай ажабайдалые урагшатай һайн болгоно, коммунизм байгуулгын хэрэгтэ олон шэнэ, үнэтэ зүйлнүүдые оруулна. Арад зоной дүй дүршэлые шадамар һайнаар хэрэглээ һаа, хүдөө ажахын үйлэдбэриие бүри ашагтай болгохо гэжэ КПСС-эй ЦК-гай февралиин Пленумэй хараалан табиһан ехэхэн түсэбүүдые амжалтатайгаар бэелүүлхэдэ туһалха юм.

Шэн зоригто ажалайнь түлөө, шэниисэ болон бусад ургамалнуудые һайнаар ургуулһанайнь түлөө, гүрэндөө ороохо таряа худалдаха уялгануудаа угаа патриотическа зоригжолтойгоор дүүргэжэ байһанайнь түлөө «Декабрист» совхозой, «Ершовский» совхозой, «Рефлектор» колхозой, мүн полинуудаарнь бидэнэй ябажа хараһан бусад ажахынуудай эрэгтэй, эмэгтэй хүдэлмэришэдтэ, хүтэлбэрилэгшэдтэ, мэргэжэлтэдтэ баяр баясхалан хүргэнэб.

Хүдөө ажахын үйлэдбэриие хүгжөөхэ, арад зонойнгоо байдал улам һайжаруулха хэрэгтээ саашадаашье ехэ амжалта туйлахыетнай таанадта хүсэнэм.

ТАСС-ай мэдүүлгэ

Һаяхан США-гай далайн сэрэгэй хүсэнүүд президент Джонсоной захиралтын ёһоор, Тонкинско тохойдохи сэрэгүүдэйнгээ онгосонуудай тооe олон болгобо. Тэдэ онгосонуудынь Вьетнамай Демократическа Республикын далайн эрьеые «хинан һахидаг» байна. Тэрэшэлэн тус онгосонуудые хамгаалдаг дайшалхы самолёдуудые олон болгобо. Тиихэ зуураа «эдэндэмнай халдан ороһон» ямаршье хүсэнүүдые добтолон үгы хэхэ гэһэн захиралта дайшалхы самолёдуудай болон онгосонуудай командирнуудта үгтэбэ. Августын 4-дэ Америкын далайн сэрэгэй хүсэнүүд торпеднэ хоёр катерые уһанда шэнгээгээ. Эдэ катернууд Вьетнамай Демократическа Республикын юм гэжэ США-гай оборонын министерство мэдээсэһэн байна. Мүн Америкын авиаци ДРВ-гэй агаарай хилые дабажа, далайн эрьеын объектнүүдтэ добтолһон байна.

США-гай дайдаһаа олон мянган километр газарта оршодог Тонкинско тохойдо яахадаа Америкын дайшалхы онгосонууд, самолёдууд ерэхэ болоо юм? Энэ тохой имагтал ДРВ-гэй болон КНР-эй эрьедэ байдаг, эдэ оронуудай дайдада ородог гэжэ бүгэдэндэ мэдээжэ ха юм. Тиин США-гай далайн, агаарай зэбсэгтэ хүсэнүүдэй ямаршье үндэһэ баримтагүйгөөр эндэ ерээд байһаниинь, тииһээ тиитэрээ ондоо гүрэнүүдэй далайн эрьенүүдые «хинажа һахижа» байһаниинь тус районой гүрэнүүд тушаа дайсан харша ябуулгануудые сэхэ гаргаһан баримта болонол.

Тонкинско тохойдо США-гай далайн сэрэгэй хүсэнүүдэй ерээд байһан ушар саашадаа тон аюултай байдал тохёолдуулна гэжэ мүнөөшье эли болоод байна. США-гай хархис хүсэнүүд, мүн тэдэнэй үгэ соо байдаг урда Вьетнамай сэрэгэйхин Америкын добтолгонуудые ургэдхэхэеэ, Вьетнамай Демократическа Республикада эсэргүү сэрэгэй ябуулгануудые хэхэеэ үсэд нэтэрүүгээр оролдоно. Эгээл иимэ эрхэ байдалда дайн байлдаа хэхэеэ Америкын дахин оролдожо байһые хараадаа абаха хэрэгтэй. Энээнтэй дашарамдуулан иигэжэ һануулмаар байна: августын 1-дэ Америкын 4 самолёт ДРВ-гэй агаарта сүмэрэн ороод, Вьетнам-Лаосой хилэһээ 20 модо газарта байдаг Қайсон округой хүдөө нютагые, мүн хилын харуулые бомбодоһон, буудаһан юм. Энээн тухай ДРВ-гэй правительство мэдүүлээ һэн.

Зүүн-Урда Азида Америкэ «бүри ехэ дай хэхээ эрмэлзэнэгүй» гэжэ Америкын талынхид мэдүүлээ һэн. Теэд дээрэ дурсагдаһан ябуулгануудынь энэ мэдүүлгэдэнь эли бодо зүришэнэ.

Тонкинско тохойдо США-гай хэжэ байгаа ээрхэг түримхэй ябуулгануудые совет хүнүүд эрид шууд буруушаана. США-гай ябуулгануудынь Зүүн-Урда Азиин тэрэ саанаа түгшүүрилтэй байдалые бүришье доротуулна. Энэ райондо саашадаа бодомжогүй юумэнүүдые, ээрхэг түримхэй иимэ ябуулгануудые тухираа һаа, тон аюулта хойшолонтой сэрэгэй ехэ тулалдаа үүдхэжэ болохо байна. Иимэ аюултай юумэнэй тохёолдоо һаа, Америкын Холбоото Штадуудай харюусаха байһаниинь элитэ.

Агаарта, замбуулинда, уһан соо ядерна зэбсэг туршалгые хорихо тухай договорой баталагдаһаар жэл гүйсэһэнтэй дашарамдуулан СССР-эй, США-гай болон Холбоото Королевствын правительствануудай хэһэн хамтын мэдүүлгэ

Нэгэ жэлэй саада тээ, энэ үдэр СССР-эй, США-гай болон Холбоото Королевствын түлөөлэгшэд агаарта, замбуулинда, уһан соо ядерна зэбсэг туршалгые хорихо тухай Договор баталаа һэн. Тэрэ Договор манай бүмбэрсэг дэлхэйдэ амгалан байдал улам бэхижүүлхэ хэрэгтэ туһа болоһон юм. Яралтайгаар зэбсэгжэлгые татад гэхэдэ тэрэ договор туһална. Бүхы хүнүүд, тэдэнэй үхибүүдынь бүри сэбэр агаараар амилха, багаар бузарлагдаһан газарта һууха найдабариие тэрэ Договор эрэгтэй, эмэгтэй бүхы хүнүүдтэ олгоно. Буу зэбсэг хуряалгын асуудалаар Женевэдэ болоһон хэлсээнүүдтэ хабаадагша бүхы гүрэнүүд энэ хэрэгтэ өөһэд өөһэдыгөө хубитые оруулһан байха юм. Агаарта, Замбуулинда, уһан соо ядерна зэбсэг туршалгые болюулха тухай договор баталхада ООН-ой Генеральна секретарь У Тан гэгшэ һайн үүргэ дүүргээ гэжэ тэмдэглэмээр байна.

Договорой баталагдаһанһаа хойшо дэлхэйн олонхи гүрэнүүд—зуу гаран гүрэнүүд—тус договорто хабаадалсаһан түрүүшын гурбан гүрэнүүдэй талада хамтаран оробо. Тэрэ сагһаа хойшо ядерна аюулые хүн түрэлтэндэ бага болгохо асуудалаар зарим тэдышье һаа, хэдэ хэдэн хэмжээнүүд нэмэжэ абтаһан байна. Тиимэ хэмжээнүүд гэбэл: хүн зониие олоор хюдаха буу зэбсэг замбуулинда гаргахагүй тухай Генеральна Ассамблейн 1963 оной октябриин 17-ой тогтоол, плутони болон сэбэрлэгдэһэн уран баагаар үйлэдбэрилхэ зорилгоор энэ жэлэй түрүүшын һарануудта СССР-эй, Холбоото Королевствын, США-гай абаһан хэмжээнүүд болоно.

Эдэ бүгэдэ хадаа нилээд ехэханшье, туһатайшье алхамууд гээшэ. Зүгөөр эдэмнай имагтал түрүүшын алхамууд болоно. Яралтайгаар зэбсэгжэлтые эрид һулаpуулжа, буу зэбсэг бодото дээрэнь хуряаха, бата бэхи эб найрамдал хангаха хэрэг туйлахын тула тон шухала асуудалнуудые, һаналай алгасаануудые үшөөл дабан шиидхэхэ ёһотой болоно. Бүхы үндэһэ яһатанай бодото аша туһые үнэн сэдьхэлһээ хараадаа абажа, энэ аша туһадань таарамаар хэлсээнүүдые баталхын тула алишье талаһаа оролдолго гаргаа һаа, бидэнэр бэе бэеэ ойлголсохо, амгалан байдал хангаха замаар саашадаашье эрмэлзэн дабшажа шадаха байнабди.

Агаарта, замбуулинда, уһан соо ядерна зэбсэг туршалгые хорихо тухай Договорой баталагдаһаар жэл гүйсэһэнэй ойе тэмдэглэхэ зуураа, бидэ иигэжэ мэдүүлнэбди: бүгэдэ ниитын эб найрамдал батадхахын тула уласхоорондын шиидхэгдээгүй асуудалнуудые хэлсээнүүдэй аргаар гуримшуулха гэжэ бүхы шадалаараа оролдохо хүсэлтэйбди. Ехэшье, багашье бүхы гүрэнүүд, бүхы арадууд бүгэдэ ниитын эб найрамдалай аша туһада хүртэлсэхэ юм.

Ториин совхозой Хулдаатын һү һаалиин фермынхид коммунис ажалай коллективэй хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй. Энэ зураг дээрэ фермын һаалишадай дундаһаа шалгарһан комсомол басаган Татьяна Флисова харуулагдана. А. МАНТАЕВАЙ фото.

АМТАТАЙХАН ЭДЕЭНЭЙ ХАНГАЛ СОО...

Үбһэ хуряалгын энэ сүлөөгүй үедэ тамхишье татаха саг үнэтэй даа. Хэжэнгын совхозой ажалшад энээниие һайн ойлгодог. Багаханшье сагаа хүдэлмэришэдэй гээхэгүйн тула совхозой хүтэлбэрилэгшэд һайса оролдоо, эд бараа, эдеэ хоолой зүйлөөр хангаха асуудалда ехэ анхарал хандуулаа.

Үбһэндэ орохын урда тээ бидэ совхозой хүдэлмэришэдэй суглаан дээрэ эдэ мэтын асуудалнуудаар һайсахан хөөрэлдөө һэмди. Тиимэһээ манай Хэжэнгын совхозой 2-дохи отделенидэ ниитын эдеэ хоол һайнаар бэлдэгдэнэ.

Отделенидэмнай нэгэ столово бии. Шэнэ, һаруул гэр, ехэнүүд сонхо. Ороодхиходош олон жэрэгэр столнууд, һандалинууд. Эндэ манай хүдэлмэришэд эдеэлдэг юм. Мүнөө силос даража байһан нэгэ бригада газааһаа шууятайгаар орожо ерэбэ.

— Дуся абгаймнай мүнөөдэр юу бэлдээ хаб?

— Амтатайхан үнэр гутана. Ханда хээтэй хангалтайхан шүлэ гаргаа хаш.

Иимэ хөөрэлдөө шагнажа байхада аятай. Эдэ хори гаран хүнүүд эдеэлхэ гэжэ гэр гэртээ тараха болоо һаа, үнэтэй хэды сагаа дэмы һалгааха гээшэб!

Евдокия Комиссарова энэ столовын даагшаар хэдэн жэлдэ ажаллажа байна. Эндэ эдеэлэгшэд тогоошодой ажалые ходо магтадаг юм. Ханда Галанова тогоошоноор ажаллахадаа абьяастай.

Энэ столовынхид гансашье энэ багайнгаа хүн зониие эдеэ хоолоор хангана бэшэ, холын үбһэшэдтэшье эдеэ хоол абаашадаг байха юм. Жэшээлхэдэ, Эрдынеев Дашинимын бригада Урда Шанаада үбһэ сабшана. Хори гаран хүн. Эдеэ шанагша Сэндэмэ Улзуева һайнаар эдеэ шанана гэжэ тэндэхид баяртай. Сэндэмэ Улзуева отделениин столовоһоо эдеэ хоол абаашадаг юм. Байра дээрэньшье эдеэ бэлдэдэг.

Үбһэ хуряалгашье түлэг дундаа. Манай отделени үбһэ хуряалгаар совхоз соогоо түрүүлнэ. Шэймэрданов Хакимай звено бүхы Хэжэнгын совхоз соогоо түрүүлһээр. Тэдэнэр үсөөхэн хүнүүдһээ бүридөөшье һаа, мянга гурбан зуу гаран центнер үбһэ һурилжэ, совхозой дирекци, парткомой вымпелдэ хүртэнхэй. Тэндэ ниитын эдеэ хоол һайнаар бэлдэгдэнэ.

Цыренжаб Тогмитовай бригадада 36 хүн ажаллана. Тракторна косилкын нэгэ агрегат. Морин 3 косилка. Эдеэ шанагша Дулсан Батомункуевае эндэхид магтадаг.

Таряа хуряалгыншье хаһа газаа орожо ерэбэ. 260 гектар горох таряа һэмди. Мүнөө тэрэнээ хуряажа эхилээбди. Августын 7—8-наар амяарлан хуряалгаяа эхилхэмнай. Одоол тиихэдэ эдеэ шанагшаднай сүлөөгүйхэн болохонь даа. Столоводоо эдеэ шанагшадые үшөө нэмэжэ үгэхэбди, хээрэ, поли дээрэ эдеэлэлгые эмхидхэхэ түсэбтэйбди. Үнгэрэгшэ жэлдэ комбайнер, механизаторнууднай хододоо хээрээ эдеэлээд ябагша һэн. Саг үнэтэй ха юм.

Мүнөө манай Хэжэнгын совхоздо ниитын эдеэ хоол һайнаар эмхидхэгдэнхэй гэхэдэ болоно. Бригада бүхэн өөһэдын тогоошонтой. Үглөөнэй 4,5 сагһаа эхилжэ, үдэшын харанхы болотор тэдэнэр эдеэ шанаха хүнгэн бэшэ ажалтай юм.

Полевой стануудаа тарилгада бэлдэжэ байнабди. Тандамнай столовонууд хүдэлжэ эхилхэнь.

Б. НАМДАКОВ.
Хэжэнгын совхозой 2-дохи отделениие даагша.

БУРЯАД ҮНЭН

3-дахи нюур
1964 оной августын 7.

ЗУРАГЛАЛ

ЧАСОВОЙ МАСТЕР

Улаан-Үдымнай суута жара нүхэтын баруун хажуугай хонхор нэгэ малтааһанай саана түбхинэһэн часовой мастерской. Бүтшэм халуун. Пропеллернүүд агаар долгилуулан эрьелдэнэ. Шэллэгдэһэн дэлдабша таһалгын саана мастернууд түд түдтаа сүлөөгүй ажаллажа һуунад... Хүн бүриин урдахи стол дээрэ задалаатай часынууд, бишыхан хазуур, шэмхүүргэ, түлхюур, микроскоп, жаахан дүшэ (нитбонг), үрэбтэр гэхэ мэтэ дүүрэн дэлгээтэй.

Мастернуудай дунда Арсентий Иванович — эреэхэн самсатай, дундуур нюргатай аад, шэлдэн бэетэй хүн тэбхын һуужа, гарай нэгэ часы задалжа үзэхэтэйгөө адли: «шулуунинь бисарһан байна» гээд «үбшыень» абаһаар лэ элирүүлнэ. Тиигээд лэ хэхэ эмшэлгынь хэжэ эхилээ юм гү даа, ухамайлан носожо ороно. Саахануур хамар доронь бага ехэшье, нимгэн зузааншье, тэбхэр түхэреэншье — элдэб янзын аад, баһа түмэр, мүнгэн, каучук, гүрэмэл, зүймэл бүгаабшануудтай, эрдэмтын юм гү, али студентын гү, инженерэй гү, али трактористын гү,.. — олон янзаар олон янзын хүнүүдэй зүүһэн часынууд жэрышэтэр табяатай хэбтэнэ.

Тиин нэгэ булсагар улаахан хасартай хөөрхэн басаган нэгэ бишыхан сонхоорнь тархяа бултайлган зогсожо, сагаан торгон орёолто задалжа, часыгаа һарбайна. Хөөрэлдөө бэшэ аад лэ тэрээнэй хэншье һынь яажа мэдэхэбши даа. Зүгөөр дуугархадаа абаашатай гээшэнь аргагүй.

— Безносов гэдэгтнай алин бэ? Тэрэл хүндэ хандаха хүсэлэнтэйб, — гэжэ тэрэ энеэбхилэн хэлэбэ.

— Би һуунаб, — гээд Безносов һуури дээрээ үндэлзэжэ, юушьеб даа булай зохидоор гүбэд гэбэ.

— Часыем заһаха гээшэ гүт?

— Болоно ааб даа, залуу басаганайхиие, — гээд тэрэнь шоггойхоноор харюусаба...

Оошор ээлжээндэ нэгэ бүдүүн, үндэр томо хүн зогсоно. Үзэгдөөгүй энэ бүгшэм халуунда ехэл сүхэрһэн янзатай. Хэды нимгэн хүнгэнөөр хубсалбашье, сагаан шляпаараа хүлһэ бүшхаһан нюураа ээлжээ эхигүйгөөр һэбюурдэн, шүдөө зуубхилан зогсоно.

— Абаһаар лэ заһажа үгыт. Часыгүйгөөр нэгэ час соошье ябахань бэрхэтэй байнал. Аяар хоёр үдэр соо часыдаа мэхэлүүлжэ зобооб, — гэжэ тэрэ хүн Безносовто хандана.

— Аргамжань таһараа юм байна. Мэнэ гэһээр лэ өөрөө заһаад үгэхэ даа, — гээд приемщик хөөрэнэ.

— Зай, зай...

Часышье дары түргэн бэлэн болоно.

Тиигээд тэрэ хүн гомодол дурадхалнуудай дэбтэр иран абажа, нигээд аржытар бэшэжэрхибэ: «һайн даа, нүхэр Безносов. Часыем ехэ түргэнөөр, һайнааршье заһабаг. Хүн бүхэн имэээр хүдэлдэг һаа, ямар һайн байха һааб...»

Ажаглахада, часовщигуудта угаа олон хүн хандадаг, тиигээд лэ олонхидоо баясхалан хүргэжэ, сэдьхэлээ ехэл ханангяар гаража ошодог байна.

Теэд Арсентий Иванович гансал «урдахи мүрөө» хараад ябадаг хүн бэшэ. Юумэндэ атаархажа, оботожошье ябадаггүй, нүхэдтөө туһалхал аргатай һаань, үгэ дуугүй туһалаадхидаг: али нэгэнэйнгээ ойлгоогүй юумыень ойлгуулжа, ядалсад гээ һаань, яһала хамһалсаадхиха, мэдэһэн шадаһан юумэн тухайдаа техһуралсалай зааалнуудынуудаа дээрэ дэлгэрэнгыгээр хөөрэхэ—имэл хүн.

Бүхы нүхэдэйнгөө бүтээсэ ехэтэйгээр, жэншэдгүй һайнаар хүдэлхын хойноһоо һанаагаа зободог, уралан нарижуулгын олохон дурадхалнуудые оруулжа, бодотоор нэбтэрүүлдэг. һаяшаг болотор часы задалжа, щёткo, бензинээр утаалга, шэлыень тааруулжа табилга дээрэ бүхы дээрээ айхабтар ехэ саг һаладаг, хүнүүдэй захилшье удаан бариглагдаг байгаа хаям. Мүнөө тэдэнь булта Безносовой зохёоһон машинаар хэгдэнэ... Жэшээнь, углууда хүрдэ мэтэ 4—5 амһартанууд электрын мотоороор нэгэ доро забда-залигүйгөөр эрьелдэжэ байха юм. Энэ — часы угаан сэбэрлэдэг машина. Безносовой зохёоһон.

— Арсентий Иванович гээшэмнай ехэ оролдосотой, һүбэлгэн хүн даа.. Имэ машинатайнууд болоһоор амаршообди. — гэжэ нүхэдынь магтажа хананагүй.

Нүхэр Безносов баһа залуушуулые һургадаг, хоёр шабинартай. Тэдэнтэйнь уулзахаяа саада таһалгаруунь оробобди...

— Энэ Витя Иванов, — гээд багшань танилсуулна. — Арбан долоотой. Ехэ үгэ дууламгай, оролдосотой. Түрүүшынгээ салин абахань.

Арсентий Иванович мүн ниитын ажалда эдэбхитэйгээр хабаададалсадаг. Тэрэ һаяхан бүхы комбинадайнгаа партийна эхин организациин секретаряар һунгагдаа. Алишье ажалдаа коммунистын түрүү үүргые ходо харуулдаг.

— Би анха Муром хотын хүнби. Тэндэ үншэн үхибүүдэй колонидо байхадаа часы заһабарилгын һургуули гараһан хүм. Ехэ һайн мастернууд заaһан юм. Улаан-Үдэ ерээд байхадаа энэ «һураһан юумэ һураа татуулхагүй» гэжэ багынгаа мэргэжэлээр хүдэлжэ эхилһэн хүм... Тэрэ гэһээр олохон юумэ үзэгдөө, харагдаа. Олоной ая даажа хүдэлжэшье һурагдаа. Теэд хаража ябахада арбан табан жэлэй хугасаа соошье айхабтар ехэ хубилалта болоо ха юм даа. Ажабайдал ямар ондоо, һайн болоо гээшэб! Адагынь часы дээрэ энэнь элеэр харагдана. Хүн зон культура ехэтэй болоходоо сагаашье гамнажа һураа гээшэ ха. Часыгүй хүн мүнөөш үгы шахуу. Маанадай хэхэ ажал ехэшье, харюусалгатайшье болонхой. Тиигээд хүн зонойнгоо ажабайдалай һайжарха тудам партии, правительствамнай ажаһуудалай эрилтые гүйсэдөөр хангахэ хэрэгтэ асари ехэ анхарал хандуулна. һаяхан боложо үнгэрһэн СССР-эй Верховно Соведэй сесси дээрэ ямар шухала тогтоолнууд батлан абтаба гээшэб, — гэнэ. — Сэхыень хэлэхэдэ, хэхэ, шиидхэхэ юумэмнай үшөөл угаа ехэ. Дутуу дундануудnайшье олон. Гомдолшье ороно. Хүдэлхэл, хүдэлхэл хэрэгтэй болоод байна. Мүнөө жэлдэ бүхы цехээрээ коммунис ажалай хүнэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэхэ хүсэлэнтэйбди, — гэжэ Арсентий Иванович мэдүүлбэ.

...Арсентий Ивановичай хүдэлдэг мастерской руу хүн зон һубарин орожол, орожол байба. Тэдэнэр заһагдаһан часыгаа омогорхон зүүжэ, ажал хэрэг тээшээ сэдьхэлээ ханантяар яаран, гаража ошонод....

Р. ЦЫБИКОВ.

БУРЯАД ОРОН ҮЗЭСХЭЛЭНТЭ ҺАЙХАН ДАА!

ЗАЛУУ ЗАГАҺАШАН. Д. Дугаровай фото.

НЮТАГАЙМНАЙ ҮБГЭЖӨӨЛ

Хонхоло—жиирэйл багахан буряад тосхон. Гэрэй номер харааашалжа бэеэ тамаланхаар, бууха ороходо айлаа буурал сагаан толгойтонһоошье, бургааһан моритой үхибүүдһээшье һурагшалаарайгты. Заагаад, захяад, үдэшөөдшье үгэхэ.

Эрдыни Цыдыпович Цыдыповгэн «магазинтай зэргэлээд, мойһон саадтай» гэхэл байха. Гэрэйнь үндэгэ мухарюулхаар сэбэрхэн хашаа соо саад тэхээр пагсагар ногоон мойһонууд жэрынхэй, шаргын матаһан үргэнүүд, аса тармуурта гэжэ хатаагдаһан хуһанууд—булта өөрынгөө байрада, гуримтай. Ута наһаяа ажал хүдэлмэритэй холбоһон хүн амаралтада гарахадаа миин һуужа шадаагүй, харин гэртэхи газаахияа яндайлгаа ха юм гээд лэ һанагдахаараал һанагдаха ааб даа. Эрдыни Цыдыповичтэй өөртэйнь уулзахаа хүсөө гүт?

Э-ээ, тиигэбэл хүлисэгты. Ажал хүдэлмэриин бурьялжа байһан газартал: хабар, намар—таряалан дээрэ, зун—сабшалан, үбэлдөө — фермэ, суглаан, зүблөөн, хэшээл дээрэ уулзахат. Үгы 67 наһатай персональна пенсионер... Хамтын хэрэгэй түлөө наһаараа оролдожо ябаһан, һайн юумэндэ бүхы сэдьхэлээрээ баярлаха, муу юумэ тэбшэхэ тэсэхэгүй, нюур далдагүй шүүмжэлхэ, тэмсэхэ, усадхаха—имэл хүн, ёһотойл коммунист гээшэл даа.

...30-аад онһоо хойшо Хонхоло нютагта болоһон бүхы һайн һайхан хубилалтанууд Эрдыни Цыдыповичэй нэрэтэй холбоотой. Нютагтаа анха түрүүшын колхоз эмхидхэлсэжэ, түрүүлэгшээр һунгагдаад, 1950 он болотор хүдэлөө бшуу. Тиихэ зуураа артелиингаа ажахые алад саашань арьбадхахын түлөө оролдосотой һайнаар ажаллаһан. Эрдыни Цыдыпович өөр тухайгаа хөөрэхэ дурагүй хүн даа. Нютагаархидайнь һайн һайхан магтаал, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй болон Министрнүүдэй Соведэй 5 грамота, аймагай Соведэй, КПСС-эй райкомой, үйлэдбэриин управлениин хэдэн һайшаалнууд, Сомоной Соведтэ хоёр дахин һунгагдаһан депутадай үнэмшэлгэнүүд, «Эсэгэ Ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнай үедэ шэн габьяата ажалай түлөө» гэһэн медаль—эдэ бүгэдэ габьяата ажал, гайхамшаг зориг, ута наһанайнь гэрэлтэ замай гэршэ мүн. 1950 онһоо хойшо пенсидэ гаратараа, томодхоһон колхозой түрүүлэгшын орлогшоор, сомоной Соведэй түрүүлэгшээр ажаллаа.

Пенсидэ гарахадаа һанаагаа амараад, ганса урдахяа хараад байхагүй хүн. Ажал, ажал ажалай халуун амисхаал соо.. Мүнөө Эрдыни Цыдыпович Бэшүүрэйнгээ совхозой 2-дохи отделениин парторганизациин бюрогой гэшүүн, партийна-гүрэнэй хиналтын постын ударидагша, ажалай шанар хинагша инспектор юм. Эдэ уялгануудаа эрхимээр дүүргэхын хажуугаар сэхэ үйлэдбэридэ хабаадажа, адуу малай байра заһалсадаг, ажалай жэжэ зэмсэг түхеэрдэг, хомууд тоног заһадаг гээшэ. Мүнөө тэжээл бэлэдхэлгын халуун хаһада морин косилкаар 50 га талмай дээрэ һайн шанартай буусын хяаг, хотоной захын ёнторһо сабшаад байна.

Ажабайдалай, ажалай арюун һайхан замаар дабхижа ябаа 67 наһатай коммунист залуу үетэндэ үльгэр жэшээ харуулан, нэрэтэй түрэтэйгөөр нютагтаа ажаһуудаг.

Д. ТОГОШИЕВ.

Түби дэлхэйтэй холбоотой

Хэдэн жэлэй саада тээ, Гильбэр тосхондо ажаһуудаг Василий Лубсанович Доржиевай хуушан сагай мүнгэ суглуулжа байһан тухай мэдээсэл республикын газетэдэ тунхаглагдаһан байгаа. Тэрэ гэхэһээ хойшо хуушанай мүнгэ суглуулдаг нүхэр Доржиевта олон тоото бэшэгүүд республикын газар нютагуудһаа, мүн бэшэшье область, хизаарнуудһаа абтажа эхилээ бэлэй.

Мүнөө Василий Лубсанович 22 оронуудай мүнгэ суглуулан-хай. Тэдэнэйнь дунда Германи, Австрали, Венгри, Чехословаки, Франци, Куба, Польшо, Болгари, Румыни, Япон, Индонези, Нидерланда оронуудай мүнгэн толорон харагдадаг. Ородой мүнгэнһөө—хаан хатан Анна Иоанновнагай засаг түрэсэ барижа байһан үедэ—1738 ондо гаргагдаһан мүнгэн бии. Мүн Екатерина Петровнагай үедэ гаргагдаһан — 1749 оной зэд баһал тэдэнэйнь дунда хаража болоно.

Хуушан сагай мүнгэ суглуулдаг энэ нүхэрнай холынгоо хани нүхэдтэ харюу эльгээхэдээ, өөрынгөө дүй дүршэл тухай, эртэ урда сагай зэд мүнгэ хайшан гээд суглуулха тушаа ямар номуудые уншахада һайн бэ гэхэ мэтэ асуудалнуудта тодорхой харюунуудые үгэжэ байдаг.

Г. СУББОТИН.

Улаан-Үдын гидрометобсерватариин мэдээсэһэнэй ёһоор, мүнөөд[...] республика доторнай үүлэтэйш[...] урда нютагуудай зарим газарнуу[...] та бага зэргын бороотой бай[...] Зүүн зүгһөө һулахаханаар һалхил[...] Улаан-Үдэдэ үглөөгүүр 13—1[...] үдэр 23—25, бэшэ нютагууд[...] 21—26 градус дулаан байха.

Августын 8—9-нэй үдэрнүүд[...] республика доторнай үүлэтэйш[...] урда аймагуудаар бороотойш[...] байха. Зүг бүриһөөнь һулахана[...] һалхилха. Хойто аймагуудта һ[...] ниндөө 2—7, бэшэ аймагууд[...] үдэрынь 23—28 градус дула[...] байхаар хүлеэгдэнэ.

Иссык-Кулиин эрьедэ колхозууд хамтаржа, санаторинуудые барина

Киргизиин олон газарта һүүлэй жэлнүүдтэ тон шухала аршаанууд олдонхой. Республикын энэ баялигые һаяхан лэ ашаглажа эхилбэшье, энэ хугасаада ехэ юумэн хэгдэбэ. Үндэр хадын оройдо оршодог Иссык-Куль нуурай эрьеын үзэсхэлэн һайхан нуга газарта санатори, пансионууд, зундаа амарха гэрнүүд бодхоогдонхой. һаяхан колхозууд хамтаржа, «Джаргалан» гэжэ санатори бариба. Энэ санатори 17 колхозой мүнгэ зөөреэр баригданхай. Түс санатори байгуулхадань 500 мянга шахуу түхэриг мүнгэ гаргашалагдаа.

Колхозуудай хамтаржа бариһан энэ санатори Джаргалан мүрэнэй Иссык-Куль нуурта ородог газарта оршоно. Болбосон түхэлэй энэ бишыхан городто 120 хүн амарна. Тэндэнь һайнаар түхеэрэгдэһэн больница, столово, клуб бии юм. Эндэхи халуун аршаан үе мүсэнүүдэй, һудаһа нервын үбшэнүүдые аргалхада туһална.

Ойрын гурба-дүрбэн жэлдэ тэдэ колхозууд хамжаад, энэ санаториёо аяар 250 хүнэй амарха, эмшэлүүлхэ аргатай болоторынь үргэдхэхэ, энээнэй тулада үшөө 500 мянгаад түхэриг гаргашалха байна.

—«Джаргалан» гээшэмнай колхозуудай зөөреэр бодхоогдоһон эгээн томо санатори юм. Теэд имэ санатори орой ганса бэшэ байна. Киргизиин олохон колхозууд өөһэдынгөө санаторитой болонхой,— гэжэ Киргизиин республикын курортно управлениин начальник Каддус Нишанов хөөрэнэ. «Иссык-Ата», «Джалал-Абад» гэжэ курортнуудай хажууда колхозууд хоорондын үсөөн бэшэ санаторинууд бариглаба.

Мүнөө хэдэн колхозуудынь хамтаржа, «Джеты-Огуз» гэдэг курортын дэргэдэ санатори барижа байна.

Владимир НЕСТЕРЕНКО,
АПН-эй корреспондент.

Хармаандаа хээд ябаха магнитофон

Альган дээрэ аятайханаар багташаха портсигартал адлирхуу энэ гоёхон бишыхан хайрсагханиие магнитофон гээшэ гэхэдэ этитэхэнь бэрхэтэй юм. Үнэндөө энэмнай абяа буулгажа абадаг аппарат—ёһотой магнитофон болоно. Энээниие радио-дамжуулгын болон телевидениин эрдэм шэнжэлхэ Бүхэсоюзна институдай инженернүүд Юрий Зюзин Евгений Петров хоёр зохёогоо. Энэ түхеэрэлгэсэ «Блокнот» гэжэ тэдэ нэрлээ. Ихэдээ магнитофонойнгоо «уялгые» зүбөөр тодорхойлоо гээшэ ха. Үнэхөөрөөшье энэ тэрэ лекци, хөөрэлдөө гү, али һони һонин шүлэг, дуунуудые буулгажа абаха тээ һаатнай, энэ «дуугардаг дэбтэр» танда туһалха болоно бшуу.

«Блокнот» гэжэ магнитофон оройдоол 630 грамм татадаг, хэмжээниинь 145х82х37 миллиметр болодог юм. Энэ магнитофомнай хармаанда бэлээр багташадаг. «Блокнодой» кассетэдэ 40 метр плёнко багтадаг. Нэгэ кассетэнь часай туршада хүдэлдэг.

«Блокнодые» дүрбэн бишыхан аккумуляторнууд хангана. Нэгэ заряд хээд таһалгаряагүйгөөр юумэ бэшээ һаа, тэрэ зарядынь 3—4 час соо хүрэхэ юм.

(АПН).

Хабдарые минута соо эдэгээнэ

Нарай үхибүүдэй хасарта хабдартайхан ягаа улаахан «мэнгэ» харагдана. Энээниие́нь врач үзөөд, шуһанай һудаһануудай хабдар—гемангиомо гэжэ тодорхойлно.

Имэ хабдарые һаяхан болотор «хүлдөөжэ» эдэгээдэг бэлэй. Тиихэдэнь ехэл үбшэнтэй байгаа. Аяар һара хахадай турша соо, эрхим дүй дүршэлтэй врачнууд тэрэ үбшые аргалдаг һэн.

Харин мүнөө минуташье болонгүй, энэ хабдарые орогүй эдэгээжэрхинэ. Гемангиомо аргалха шэнэ түхеэрэлгые Ленинградай мэргэжэлтэд зохёоно. Газаа тээһээн энэнь бишыхан пистолетэй түхэлтэй юм. Энэ аргаар эмнэхэдэ оройдоо үбшэгүй, бэедэ отто хорогүй байна.

Шэнэ түхеэрэлгые туршажа үзэхэдэнь, угаа һайн гэжэ сэгнэгдээ. Бури мүнөө жэлһээ эхилжэ, түс түхеэрэлгые «Теплоконтроль» гэжэ Львовой заводто олоорнь бэлэдхэн гаргажа эхилхэнь.

(АПН).

Хиросима уряална

ХИРОСИМА, августын 5. (ТАСС). Хиросимадахи конференциин боложо байһан гурбан үдэрэй турша соо 40 гаранороной национальна эмхинүүдэй, уласхоорондын хэдэ хэдэн организацинуудай түлөөлэгшэд үгэ хэлэбэ. Энэ конференциин олоной түлөөлэлгэтэй, демократическа шэнжэтэй байһаниинь, Хитадай хүлһэншэдэй аашалһан Токиодохи шашалдааһаа тад ондоо байһаниинь делегадуудай үгэһөө элирэн харагдаа.

Колумбиин, Цейлоной, Сириин, Японой, Анголын, Индонезиин, Суданай, Мексикын болон бусад оронуудай делегадууд августын 5-най заседанинууд дээрэ үгэ хэлэхэдээ, ядерна аюул зайсуулхын түлөө тэмсэлдэ хүсэеэ нэгэдхэхэ эрилтэ табяад, эб найрамдалай ба национальна сүлөөрэлгын түлөө тэмсэлэй таһаршагүй холбоотой байһые онсолон тэмдэглээ. Индохитадта, Кубада ба бусад оронуудай арадуудта эсэргүүгээр американска империалистнуудай хэжэ байгаа ээрхэг түримхэй ябуулгые эрид буруушааба. Московско договорой тон шухала байһые, ядерна туршалгые хорижолон болюулха зайлашагүй байһые нэгэн һаналтайгаар мэдэрээ.

Хэдэн олон оронуудай түлөөлэгшэд үгэ хэлэхэдээ, эб найрамдалай түлөө тэмсэлдэ Советскэ Союзай онсо ехэ үүргэ дүүргэдэгые, хилын ба газар уһанай асуудалаар гараһан арсалдаануудые эбэй гуримаар шиидхэхэ тухай Н. С. Хрущевой дурадхалнуудай шухала удха шанартай байһые онсолон тэмдэглээ. «Вьетнам ба Лаостохи байдал тухай онсо яаралтай тогтоол» хиросимскэ конференциин батлан абаһан түрүүшын документ болоно. Энэнь США-гай зэбсэгтэ түримхэй добтолгые болюулха, түс районһоо американска бүхы сэрэгүүдые гаргаха эрилтэ табина.

Хиросимскэ конференцидэ хабаадагшад «Бүхы дэлхэй дээрэ нэгэн һаналтай ябуулга хэхэ уряа», мүн бусад юһэн резолюци, тэрэ тоодо газар доро ядерна туршалга хэхые хорихо, французска ядерна туршалгые, ядерна зэбсэг тараaха ябадалые буруушааха, ядерна зэбсэггүй зононуудые бии болгохо, термоядерна дайе зайсуулха, национальна бэеэ даанхай байдалай түлөө тэмсэхэ, Японие ядерна зэбсэгтэй болгохо ябадал буруушааха гэһэн тогтоолнуудые нэгэн һаналтайгаар батлан абаа.

Хүдэлмэригүй дээрэһээ ажабайдалай хүндэ хүшэр байдалда ороһон хүн зоной тоо США-да 40 миллион шахуу болоо.

Зураг дээрэ: Нью-Йоркын хүдэлмэригүйшүүл ээлжээндэ байна.

ТАСС-ай фото.

ТЕЛЕФОН · ТЕЛЕГРАФ · РАДИО

ХИЛЫН САДАНАҺАА

Вьетнамай Арадай армиин командованиин коммюнике

ХАНОЙ, августын 5. (ТАСС). ВИА агентство Вьетнамай Арадай армиин ахамад командованиин имэ коммюнике дамжуулба:

Мүнөөдэр американска империалистнуудай реактивна самолёдууд Вьетнамай Демократическа Республикын хэдэ хэдэн һуурин тосхонуудые оло дахин буудаа.

12 час 30 минутада, 16 час 30 минутада американска самолёдууд Винь, Бентуйгай оршон тойронхи (Нге-Ан провинци) нютагуудые буудаһан байна.

Тэдэл самолёдууд 13 час 30 минутада Зиань мүрэнэй адагые (Куанг-Бинь провинци) буудаа.

Мүн 14 час 35 минутын үеэр Хонгай городые (Куанг-Бинь провинци) буудаба.

Вьетнамска Арадай армиин зенитнэ частьнууд ехэ габьяа гаргаба.

Түрүүшын мэдээнүүдэй ёһоор, Вьетнамай Арадай армиин частьнууд американска 5 самолёт сохижо унагаагаа, американска бусад 3 самолёт гэмтээгдээ. Америкын нэгэ лётчик пленэдэ абтаһан байна. Бусад самолёдуудынь ниидэжэ тонилоо.

Энэнь Вьетнамай Демократическа Республикада эсэргүү американска империалистнуудай ээрхэг түримхэй, харата муухай ябуулгын һэнгэргүй ааша болоно.

Вьетнам арад, Вьетнамай армиин солдадууд эндэ дурдагдаһан илалтануудаар зоригжон, һэримжэеэ бүри бэхижүүлнэ, американска империалистнуудай ба тэдэнэй туһамаршадай ээрхэг түримхэй түсэбүүдые таһалдуулхын түлөө тэмсэхээр бэлэн.

—<>—

Стэнливиль хото патриодуудай мэдэлдэ

ПАРИЖ, августын 5. (ТАСС). Конголез патриодууд удаахан тулалдаһанай һүүлээр Конгын зүүн провинциин түб хото—Стэнливилиие эзэлбэ. Стэнливиль—Конгын гурбадахи томо хото юм.

Франс Пресс агентствын корреспондентын мэдээсэһэнэй ёһоор, Стэнливилиин аэродром мүн лэ патриодуудай гарта оронхой.

КОНГОДОХИ БАЙДАЛ

ЛОНДОН, августын 5. (ТАСС). Конгын зүүн провинциин гол хото болохо Стэнливилиин түлөө партизануудай ба леопольдско армиин хоорондохи байлдаан хоёр үдэр үргэлжэлжэ байһаар. Рейтер агентствын корреспондентын Стэнливильһээ мэдээсэһэнэй ёһоор, тэндэхи патриодууд армиин казармануудые буляан абаад, американска консульствын байшангай хажууда хүрэжэ ерээ.

Партизанууд үргэн фронтоор добтолно. Эдэнэр үсэгэлдэр үдэшэ городһоо 7 милиин газарта байһан сэрэгэй баазые эзэлээ. Тэндэһээ «конголез солдадууд байлдаанда оронгүй, зугадажа арилһан байна».

Рейтер агентствын корреспондентын баримталан дурдаһанай ёһоор, тэрэ сэрэгэй баазые эзэлэн абалгада Стэнливилиин хүн зон хабаадаа.

НЬЮ-ЙОРК, августын 5. (ТАСС). Стэнливилиин оршондо конголез патриодуудай эдэбхитэйгээр добтолһон дээрэһээ, Леопольдвилиин засаг баригшад ехэ сошордолдо ороһон байна. Эдэниие абархын тула генерал Мобуту тон яаралтайгаар Стэнливилиин гарнизондо нэмэлтэ сэрэгүүдые эльгээбэ.

Конгоһоо абтаһан мэдээсэлнүүдһээ харахада, Леопольдвилиин засагай хидай сошордол эдэнэй далайн са[...] нахи үмэглэгшэдтэ мүн лэ нүлөөлөө. Ассошиэйтед пресс агентствын корреспондентын мэдээсэһэнэй ёһоор, Конгодохи Холбоото Штадуудай сэрэгэй атташейн туһалагша майор А[...] бэри Леопольдвильһаа Стэнливиль ошохоёо яаралтайгаар мордобо. Мү[...] «С-47» гэжэ транспортна гурбан самолет тиишэ эльгээгдээ.

ЛОНДОН, августын 5. (ТАСС). Рейтер агентствын Леопольдвильдахи корреспондент Стэнливильһээ радиогоор абтаһан һүүлэй мэдээсэлнүүдые баримталан, Леопольдвилиин правительствын сэрэгүүд «Стэнливильдэ добтолһон патриодуудай добтолгые сухарюулаад, тэдэниие городһоо түрии гаргаба» гэжэ дамжуулна.

США-ГАЙ ОБОРОНЫН МИНИСТР МАКНАМАРЫН МЭДЭЭСЭЛ

ВАШИНГТОН, августын 5. (ТАСС). США-гай далайн-сэрэгэй хүсэнүүдэй бомбардировщигууд Вьетнамай Демократическа Республикадахи торпеднэ катернуудай дүрбэн баазые горитой һандаралда оруулаа, нефть хадагалдаг газарые һандаагаа гэжэ обороны министр Макнамара мүнөөдэр мэдүүлбэ.

Багсаахада 25 катер һандаагдаһан гү, али үгы хэгдэһэн байха гэжэ пресс-конференци дээрэ Макнамара мэдүүлээ. Американска далайн-сэрэгэй флодой самолёдууд 64 ниидэлгэ хээ, тиихэ үедөө американска хоёр самолёт буудуулжа унаа, хоёрынь эб[...] дэрээ. «Тихондерога», «Констелейшн» гэжэ авианосецууд дээрэхи самолёдууд Вьетнамай Демократическа Республикада эсэргүү сэрэгэй ябуулгада хабаадаһан байна.

Япон социалистнуудай эрилтэ

ТОКИО, августын 5. (ТАСС). Японой социалис партии Вьетнамай Демократическа Республикада эсэргүү Холбоото Штадуудай дайнай ябуулга болюулха эрилтэ табиба.

Энэ эрилтэ Хиросимада тунхаглагдаһан мэдүүлгэ доторнь хэгдээ. Юундэб гэхэдэ, түс партиин хүтэлбэрилэгшэд мүнөө Хиросимада оршонхой байна. Японой газар дээрэ байһан американска сэрэгэй баазануудай США-гай дайнай ябуулгада хабаадалгые Япон хэзээшье тохёолдуулхагүй гэжэ соносхохыень эндэхи социалистнууд Японой правительствэһээ эриба.

ИКЭДА: Хёмороо дары зайсуулха

ТОКИО, августын 5. (ТАСС). Холбоото Штадуудай ба Вьетнамай Демократическа Республикын хоорондо гараһан зэбсэгтэ хёмороон дары зайсуулагдаха бээ гэжэ найдажа байһан тухайдаа Японой премьер-министр Хаято Икэда мүнөөдэр мэдүүлбэ. Икэда американска посол Рейшауэргай уулзаха үедөө имэ мэдүүлгэ хэһэн байна гэжэ Киодо Цусин агентство мэдээсэнэ.

Вьетнамай информационно агентствын буруушаалга

ПАРИЖ, августын 5. (ТАСС). Франс Пресс агентствын корреспондент Гонконгһоо иигэжэ мэдээсээ: үнгэрэгшэ һүни Вьетнамай Демократическа Республикын торпеднэ катернууд уласхоорондын мэдэлэй уһан соо США-гай сэрэгэй хоёр корабльда добтолоо гэһэн Пентагоной мэдүүлгые ВИА агентство худалта ёһоор буруушааба.

Расистнуудай хорото муухай ябуулга элирүүлэгдээ

ВАШИНГТОН, августын 5. (ТАСС). Американска мүрдэлгын федеральна бюрогой (ФБР) агентнууд үсэгэлдэр Филадельфи (Миссисипи штат) городто дүтэхэнэ гурбан хүнэй хүүр олоо гэжэ ЮПИ агентство мэдээсэнэ. Хэдэй хүүр байһаниинь танигдаа. Расистнуудай алалга хюдалга хэдэг зэрлиг муухай үшөө нэгэ ааша элирбэ. Негрнүүдэй эрхэ сүлөөтэй болохын түлөө тэмсэдэг эдэ гурбан эдиршүүл Филадельфиин оршондо июниин 21-дэ һураг зэрэбгүйгөөр үгы болоод, һүүлэй хэдэн неделиин турша соо бэдэрэгдэжэ байһан юм. Расистнуудай алаһан Джемс Чени, Эндрю Гудман, Майкл Швернер гэгшэд негрнүүдэй граждан эрхын түлөө тэмсэлдэ эдэбхитэйгээр хабаададаг хүнүүд байгаа.

ПРАВДА БУРЯТИИ,

Мүнөөдэрэй номерто:

Нэгэдэхи хуудаһанда: 1964 оной августын 4-дэ Саратовска областиин «Декабрист» совхоздо нүхэр Н. С. Хрущевой хэлэһэн үгэ; «Манай илалтын баяр» гэһэн гаршаг доро ЛВРЗ-гэй капитальна барилгын таһагай штукатурщигуудай бригадын бригадир К. Белоглазовай корреспонденци; ЛВРЗ-гэй барилгын таһагай хүдэлмэришэдэй ажалай амжалтанууд тухай Г. Зйхе гэгшын репортаж.

Хоёрдохи хуудаһанда: «Декабрист» совхоздо нүхэр Н. С. Хрущевой хэлэһэн үгын түгэсхэл; «Поволжиин газар нютагай баялигые бүрин гүйсэдөөр ашаглаха» гэһэн юрэнхы гаршаг доро Волгоградска областиин хүдөө ажахын ажалшадтай нүхэр Н. С. Хрущевой уулзалга тухай корреспонденци; США-гай империалистнуудай хорото ябуулганууд тушаа ТАСС-ай мэдүүлгэ эндэ толилогдобо.

Гурбадахи хуудаһанда: Боргойн совхозой механизаторнуудай таряа хуряалгада хэр зэргэ бэлдэжэ байһан тухай А. Модоновой бэшэг; «Тэжээл бэлэдхэлгэдэ—ударна фронт» гэһэн рубрика доро Т. Санжиевай Захааминһаа эльгээһэн корреспонденци; Советскэ районой эхэнэрэй Соведэй түрүүлэгшэ З. Родимовагай статья; редакцида ерэһэн бэшэгүүд; «Сошордомо дохёо».

Дүрбэдэхи хуудаһанда: Вьетнамай Арадай армиин командованиин түлөөлэгшын мэдүүлгэ; Аюулгүйн Соведэй заседани тухай мэдээсэл; Уласхоорондын байдал тухай һүүлэй мэдээсэлнүүд толилогдобо.

БУРЯАД ҮНЭН

4 дэхи нюур
1964 оной августын 7.

Редактор
Ц. О. ОЧИРОВ.

Манай адрес, телефонууд

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Улан-Удэ, улица Ленина, 35. Телефоны: редактора—23-67, зам. редактора—38-42, зам. редактора—35-84, секретариата—27-37, отделов: сельскохозяйственного производства и партийной жизни—47-59, 35-14, промышленного производства и партийной жизни—48-89, 33-61, корректорская—35-95.

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: идеологического—24-74, советского строительства и быта—34-93, рабселькоров и писем—25—41, 38-30, информации—32-74 и переводов—34-05.

гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при Совете Министров Бурятской АССР.

Н000186. Зак. № 723.